LIETUVIŲ DIENOS

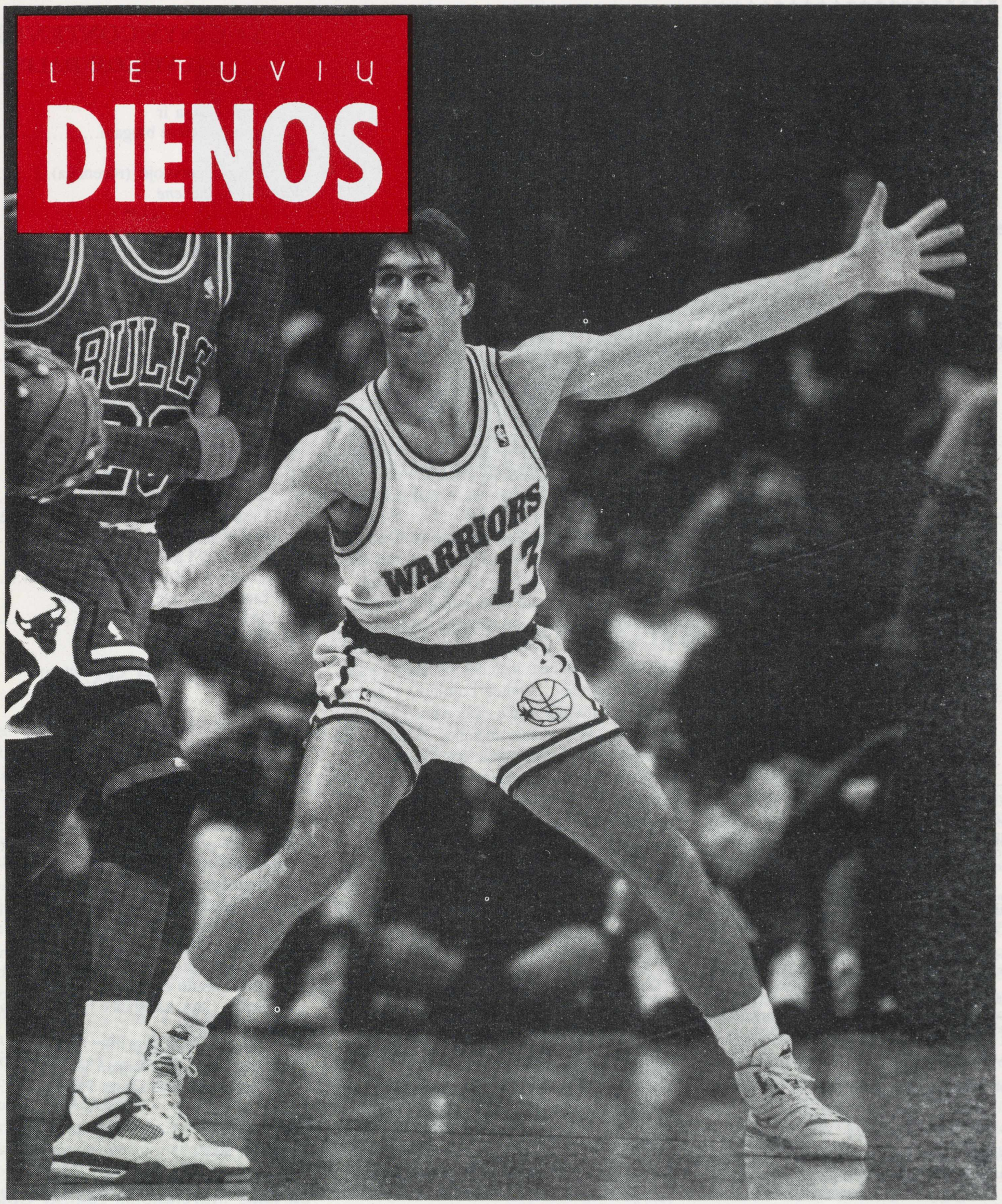

ŠARŪNAS RAIMUNDAS MARČIULIONIS, KREPŠINIO PAŽIBA

LITHUANIAN DAYS
OCTOBER 1990

1990 M. SPALIO MĖN.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd.,Los Angeles, CA 90029
Telefonas: (213) 664-2919

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

1990, SPALIS Nr. 8 (408)
OCTOBER, 1990 No. 8 (408)

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Eina XL metai
Volume XL

• •

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
Redakcinė kolegija

Margis Matulionis, J.D.
Arūnas Barkus, M.S.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

• •

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ai inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

• •

"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for $20.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to **LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029."**

• •

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....$ 2.00
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 20.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 35.00

Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 50.00

ŠARŪNAS MARČIULIONIS

Raimundas Sarunas Marciulionis, born in Kaunas Lithuania, is currently in his second NBA season as guard for the Golden State Warriors. He became the first player from the Soviet Union to join NBA when he signed a three-year contract with the Warriors in 1989.

In the 1988 Olympics, Sarunas was the leading scorer for the Soviet Union's 1988 Olympic Gold Medal-winning team and was the Olympiad's fifth-best scorer, with a 18.1 ppg average over eight games. He scored a team high 19 points and was 3-3 from three-point range in the Soviet Union's 82-76 win over the United States.

In 1989-90 season, Sarunas averaged 12.1 points per game (fifth on the team-sixth our of 82 NBA rookies, the top five rookies each started at least 30 games), 2.9 rebounds and 22.6 minutes per game. Starting two games for an injured Mitch Richmond in early January, he averaged 28.0 ppg (19-30 FG, 16-18 FT) 5.5 rpg... totaled 10 plus points 46 times, 20 plus points nine times and 30 plus points once (33 vs. Orlando, 1/13), leading the team in scoring six times and rebounding three times.

Sarunas was born and raised in Lithuania. He does not discuss political issues with the media. His family in Kaunas includes his father Juozas, a civil engineer, mother Laimute, a retired geography teacher, and a sister named Zita. His wife Inga, is a former member of the Soviet Women's Junior National Basketball Team, and together they have a three-year-old daughter named Krista. He holds a degree in journalism from Vilnius State University.

— — — — —

PRANCŪZIJOS KATALIKŲ DOVANA LIETUVOS KATALIKAMS

Gauta žinia iš Paryžiaus, iš ses. Nijolės Sadūnaitės, kad yra gauti visi įrengimai Lietuvos katalikų **radijo stočiai.** Tikimasi, kad gruodžio pradžioje radijo stotis bus pilnai įrengta transliavimui.

Šiuo metu s. N. Sadūnaitė ir dar trys lietuviai yra treniruojami radijo stoties aptarnavimui ir pranešinėjimui.

— — — — —

TURINYS/CONTENTS
LIETUVIŠKOJI DALIS

Demokratija ir spaudos laisvė blogam..... 3
Alė Rūta
Knygų lentynoje (recenzija)..... 4
Valerija Baltušienė
Krepšinio žvaigždė Šarūnas Marčiulionis..... 5
Edita Nazaraitė
Poezija..... 9
Vytautas Plukas
Žingsnis aukštyn, žingsnis žemyn.....10
K. Barėnas
Lietuvos albumo naujas leidinys.....11
Vincas Trumpa
Rugsėjo 8-toji.....12
Vaizdai iš Los Angeles lietuvių veiklos.....13
K. Skaisgiris
"Dainuojančios žemaitės" Chicagoje..... 14
Lietuva ir Estija priimtos pilnateisėmis narėmis į socialistų internacionalą.....14
"Knygos Lietuvai" konteineris iškeliavo į Kauną.....15
Lietuviškų radijo valandėlių programos.....23

ENGLISH SECTION

Sarunas Marciulionis..... 2
Albert Cizauskas
Jonas Basanavicius The Voice of Lithuania, part II.....16
Free Market Economic Education Program planned for Lithuania.....17
PETA presents award to Birute.....17
Frances Vaskiute
High Level Offcials Issue Appeal to Nations of the World at 37th Lithuanian Study Week in Switzerland.....18
Frances Vaskiute
Iron Curtain continues to melt.....19
Health Care Assistance for Lithuania...20
John Vilciauskas
"The Stooges of Stalin".....20
New Jersey Lithuanian leaders meet with Gov. James Florio.....21

BACK COVER

Šarūnas Marčiulionis žaidžia Golden State Warriors komandoje prieš Philadelphijos 76-ers komandą.
Sarunas Marciulionis playing for the Golden State Warriors against the Philadelphia 76-ers.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

FRONT COVER

Sarunas Marciulionis playing for the Golden State Warriors against Chicago Bulls.

Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos darbuotoja Rūta Virkutytė pakuoja knygų siuntas Lietuvai.

Ruta Virkutyte, a worker for Lithuanian Catholic Religious Aid, packing a shipment of books to Lithuania. Photo by Algis Norvila

DEMOKRATIJA IR SPAUDOS LAISVĖ BLOGAM

Demokratijos reikia mokytis. Ir dar kaip!

Prie demokratijos reikia priaugti, sunkiai nugalint ne tiek savo ''priešų'', kitų politinių srovių bei įsitikinimų žmones, kiek save.

Jei tikėjai tik savimi ir jei tvirtai tebetiki savo neklaidingumu ir savo prioritetu, susimąstyk!

Dabartiniai Lietuvos veikėjai, parlamento nariai, iš karto su entuziazmu priėmė demokratijos principų tikrumą, užsidegę bendru Lietuvos nepriklausomybės siekimu ir laimėjimu, po kurio laiko lyg ir pradėjo užmiršti savo pažadus, duotus sau, savo kolegoms, savo bendruomenei, savo tautai.

Gal ir ne visi, gal ne iš blogos valios. Iš tikėjimo, kad yra užėmę tikrą poziciją, kad eina tikruoju keliu, kad tas kelias, tėra tik vienas. (Kaip diktatūroje — iš anksto, tikriau — iš aukšto — padiktuotas).

Sunkios, lengvai neįveikiamos kliūtys, ilga nesėkminga kova (nežiūrint kokiuo tikslu ir kokioje srityje — visuomeninėje veikloje, politikoje, tautos reikaluose) išveda žmogų iš kantrybės). Nusivylimas nuolatinės nesėkmės, kitų neatsargūs žingsniai kliudo tau pasiekti teigiamo rezultato. **Tau** ne kitam. Dėl to kad niekas nesidaro taip lengvai ir taip greitai, kaip tikėtasi ir kaip norėtumei. Pagaliau ir dėl pasitaikančių įtartinų manipuliacijų, demagogijų (kad ir nedaug, kad ir nedidelių) tų tavo ''priešų'', kurie tuo tik ir naudojasi.

Demokratijoje kiekvienas turi teisę viešai ištarti savo nuomonę ir taip pat viešai kovoti dėl jos realizavimo.

Demokratijoje nulemia ne vienas, bet vieno dauguma. Veikia sutarimas ir nuolaidos. Yra momentu, ar situacijų, kada bendras reikalas turi stovėti viršum visų asmeniškų ambicijų.

Gi šiuo metu Lietuvoje, ekonominiam gyvenimui sunkėjant, politiniam Maskvos atžarumui nerodant palankumo Lietuvos gyvybiniams reikalavimams, imama ne ''kovot'' prieš Maskvos diktatą, bet prieš savuosius išrinktus valdžios asmenis, ne glausti pečius visų pirma bendram reikalui, bet juos spardyti, niekinti, juos diskredituoti ir stengtis išmesti iš pozicijų.

O tai jau ne demokratinis, bet anarchinis darbas. Tai komunistinės, slaptos, net nenuvokiamos komunistinės metodikos darbas. Pagal senovės romėnų užkariautojų ir imperialistų politinį lozungą ''divide et impera'' (skaldyk ir valdyk).

Kaip pasiekti šiuo nepaprastai pavojingu laikotarpiu demokratiškai paremtos vienybės, kol bus pasiektas užsibrėžtas tikslas? Vieno humoristo žodžiais, paskelbtais spaudoje: demokratijai įgyvendinti geriausias būdas būtų tik griežta diktatūrinė ranka.

Tau, kelias dešimts metų gyvenusiam diktatūros (ir vienos nuomonės) garde, kovojant už švenčiausius savo įsitikinimus, nė į galvą neateina, kad demokratijoje ir kitas turi teisę ''kovoti'' už švenčiausius savo (ar savo partijos) įsitikinimus.

Būtų linksma, jei nebūtų graudu.

Diktatūrinės rankos pirštų dar pilnas gyvenimas. Jie tebelaiko prispaudę visą praktiškos valdžios nomenklatūrą. Jie yra įsibrovę ir į kai kurią spaudą ir naudojasi demokratine spaudos laisve, kokios, atrodo, spauda vargu ar yra kada nors turėjusi. Ir čia, pasinaudodami žmonių silpnybėmis, sugalvoja masalus, kaip pvz. seimo rinkimų mintį, įtraukdami į tą ''biznį'' nieko dėtus asmenis, kurie apsižiūrėję, turi savo parašus atšaukti. Įsidrąsinę prieina net prie atskirų vyriausybės viršūnių šmeižimo ir kompromitavimo.

Į visa tai iš šalies žiūrint, gal kai kas ir būtų linkęs lengva ranka numoti ir tarti: ''Ne mūsų kiaulės, ne mūsų pupos''. ''Kaip pasiklos, taip išmiegos''. Ne, ne taip — pupos mūsų, o ir kai kurios kiaulės, gudriai pasislėpusios po balandėlių sparnais, mūsų. Ačiū! Jau gana jos prikniso per 50 savo hegemonijos metų. Ir gana tauta ant mirties patalo pramiegojo!

Kai kitose iš sovietinės valdžios pančių išsivadavusiose Europos valstybėse tokie vieni be teismo buvo sulikviduoti, kitiems iškeltos bylos, ir jie laukia pelnyto atlyginimo, lietuviškiems aparačikams dar nė plaukas nuo galvos nenukrito. Tegu plaukuoti jie ir į pensiją išeina. Bet tegu nedrumsčia iš po komunistinio ledo išsivadavusių tikėjimo.

Manome, kad tauta ras būdų jų klastas atpažinti ir galutinai išsivaduoti.

KNYGŲ LENTYNOJE

Lietuviai ūkininkai ir darbininkai, vokiečių suvaryti, kasa prieštankinius griovius, Žvirgždaičių apylinkėse, Šakių apskr. 1944 m. liepos mėn. Čia viena grupė poilsio metu. Iš A. Gustaičio knygos ''Karas braukia kruviną ašarą''.

Lithuanian farmers and workers, rounded up by German occupiers, during a rest break while digging anti-tank ditches at Zvirgzdaiciai region, Sakiai county, on July 1944. From Algirdas Gustaitis book "War brings a bloody tear."

Algirdas Gustaitis ''Karas braukia kruviną ašarą'' Antrojo Pasaulinio karo dienoraštis, su iliustracijomis; Devenių kultūrinio fondo leidinys nr. 10. Spaudė M. Morkūno spaustuvė Čikagoje 1990 m. Kaina nepažymėta.

Prieš septynius metus M. Morkūnas atspausdino irgi monumentalią Alg. Gustaičio knygą — ''Tikroji Lietuva'', su daugeliu žemėlapių ir istorinių momentų iliustracijų. ''Tikroji Lietuva'' buvo autoriaus sudaryto ir 1982 m. išleisto žemėlapio aiškinimas. Platus, su gausiai patiekta (nebūtinai susisteminta) istorine medžiaga.

Algirdas Gustaitis jau žinomas kaip žemėlapių kolekcionierius bei sudarytojas; taip pat, Prūsų Lietuvos ir Rytinių istorinių Lietuvos vietovių išryškintojas, kaip geografinę ir istorinę jos dalį. Kupinas nuoširdaus idealizmo, jis visada sugebėjo pasitelkti žymių talkininkų, prie ''Tikrosios Lietuvos'' knygos jam padėjo dail. Telesforas Valius, prof. J. Puzinas ir kt. ''Tikroji Lietuva'' įdomi ne vien žemėlapio-valstybės sienų tema, bet ir sutelkta gausia medžiaga.

Tuo pat kruopštumu rašytojas A. Gustaitis pasižymi ir tik išleistoj (virš 900 pusl.) knygoj, kur talpina net 240 iliustracijų: nuotraukų, atspaudų, žemėlapių. ''Tikroji Lietuva'' buvo dedikuota — ''tikintiems lietuvių tauta'' (Kas gi ja netiki?). Naujosios knygos motto yra: ''Lietuvių tautos istorija — raktas Europos istorijai''. Dėl šio būtų galima padiskutuoti. ''Karas braukia kruviną ašarą'' knygoje nėra platesnės tautos istorijos, o tiktai jautrus, įvairus, kartais spalvingas, A. Gustaičio egzodo dienoraštis. Jis apima 1939 m. rugsėjo 1 d. — 1946 m. lapkričio 23 d. laikotarpį. Pirmos dvi dienoraščio dalys esą pražuvusios, čia tik sutrauktai atpasakojama anų turinys: Lietuvos negalios karo pradžioje ir asmeniniai rūpesčiai, nenorint iš Lietuvos trauktis ir bijant pasilikti. Trečioji dienoraščio dalis, laikotarpiu 1944 m. liepos 21 d. — 1946 lapkričio 23 d. sudaro knygos turinį. Skausmingas atsiskyrimas su tėviške, karo veiksmai, pavojinga kelionė, apkasai, stovyklos... Pradėjus, — traukia skaityti, nes parašyta gera, sklandžia kalba, trumpučiais ir ilgesniais datuotais epizodais. Daug ištraukų iš to laikotarpio spaudos; cituojami laiškai bei žymių žmonių kalbos. Rašymo stilius — lakoniškas, reportažinis, bet vietomis yra ir literatūrinių gabaliukų, net lyrizmo. Cituojama Putino, Maironio, Brazdžionio poezijos, liaudies ir partizanų dainų. Turiny — kasdienybė karo veiksmų panoramoj, diena iš dienos svarbūs ir smulkūs įvykiai. Nuo lemtingų Pasaulinio karo veiksmų, didžiausių lietuvio (ir kitų tautų) egzode sukrėtimų, kruvinų vaizdų, vargo ir ašarų, iki menkiausių smulkmenų: kiek kaštavo kilogramas obuolių, cigaretės pas spekuliantus, kas valgyklose, intrigėlės Hanau DP lagery ir taip toliau.

Knyga nėra mokslinė, — nei strategijų ar teorijų, nei sistemingos karo eigos, į ją įtrauktų tautų nuoseklios istorijos; nei įvykių priežastys sprendžiamos, ar nagrinėjamos psichologinės ''išvietintųjų'' problemos. Tik autoriaus asmeniniai įspūdžiai (jo svarstymai ir kritika), nuotaikos, vargas, neteisybės ir t.t. Bet užtat gana aiškus to laikmečio vaizdas Vokietijoje, lageriuose, įvairiatautėj benamių žmonių minioj.

Gale knygos įdėti — platesnis ''Turinys'' ir ''Vardynas'', užimą net 60 puslapių. Tai naudinga skaitytojui, ir beveik pasidaro ši knyga — lietuvių egzodo karo metu enciklopedija... Jei nori sužinot apie kurį kultūrininką ar veikėją, atsiverti ''Vardyną''; A. Gustaitis apie žymesniuosius vis prideda platesnės informacijos.

Skaitant turinį, jei sudomina kuris skyrius, pvz., Kempteno ''Šarūno'' ir Hanau ''Perkūno'' krepšinio rungtynės (472 psl.), atsiverti nurodytą puslapį — rasi ko norėjai. Bet kartais autorius lyg ir prigauna: antraštė tokia, o atsivertus skaitai pirmiau apie Meno valdybos susirinkimą, kokią politinę žinią, o tik paskui, gana trumpai, apie sporto rungtynes. Tokių ''suklaidinimų'' pasitaiko ir daugiau. Turiny nėra nuoseklumo. Įvairios temos, tik spontaniškas jų užkliudymas: visa, ką pakeliui autorius matė, skaitė, išgyveno, matė filmą, dėl ko jaudinosi... Visa išreikšta trumpais vaizdeliais, ar net vos pora — trimis sakiniais.

Taip nerašoma nuosekli **istorija**. Bet toks įvairumų kasdieną užfiksavimas gal ir yra šios knygos įdomybė. Randame daug vardų, įvykių, įvykėlių, apie viską rašoma jautriai išgyvenant, kartais su taikliomis autoriaus pastabomis ar išvadomis.

Yra ir išsamesnių straipsnių apie svarbius ar skaudžius lagerių nutikimus, pvz. ''Amerikiečiai gaudo ukrainiečius, net lietuvius'' (667 psl.) Čia išryškinamas amerikiečių nesusigaudymas politikoj, egzilų nesupratimas. Iš pačių gerųjų straipsnių — ''Mūsų protestas prieš ketinimą Lietuvą skaityti Sovietų Sąjungos dalimi'' (568 psl.) Logiškas, istoriškai pagrįstas straipsnis, (neaišku, A. Gustaičio, ar doc. Simo Sužiedėlio, istoriko).

Gausios iliustracijos padidina knygos vertę.

A. Gustaitis, studijavęs literatūrą, vėliau, iš meilės savai tautai, pasuko į istorinius tyrinėjimus, ypač domėdamasis Lietuvos sienomis, skatindamas visuomenę ateity už jas kovoti. A. Gustaitis pasižymi nepaprasta ištverme ir darbštumu; tai rodo jau vien šios dvi monumentalios knygos. Kaip ''Tikroji Lietuva'', taip ir ''Karas braukia kruviną ašarą'' bus įdomios kiekvienam dėl medžiagos įvairumo ir dėl nuoširdžiai idealių autoriaus tikslų. Dėl gausių iliustracijų bei ištraukų angliškai, jos bus įdomios pavartyti ir svetimtaučiui.

Alė Rūta

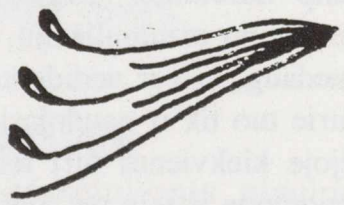

KREPŠINIO ŽVAIGŽDĖ ŠARŪNAS MARČIULIONIS

Pasikalbėjimas su Šarūnu R. Marčiulioniu, mūsų krepšinio žvaigžde, kuris su A. Saboniu, R. Kurtinaičiu ir V. Chomičium, laimėjo Sovietų Sąjungai aukso medalį Seoulo olympiadoje. Šarūnas, daugiausia krepšių įmetė. Dabar žaidžia Golden State Warriors komandoje. Jau visi metai, kaip Šarūnas su žmona Inga (kuri taip pat yra pasižymėjusi krepšininkė, dabar žaidžia Merritt Kolegijos krepšinio rinktinėje, pagal L.A. Times 10.28) ir dukrele Krista, gyvena San Francisco priemiestyje. Abu Marčiulioniai, Inga ir Šarūnas, labai draugiški, malonūs ir paslaugūs, nepamiršę Lietuvos krepšinio prieauglio ir savųjų komandų.

Šarūnas Marčiulionis su aukso medaliu, laimėtu Seoule olimpijadoje, 1988 m.

Sarunas Marciulionis with the gold medal he won at the Olympic games in Seoul, 1988.

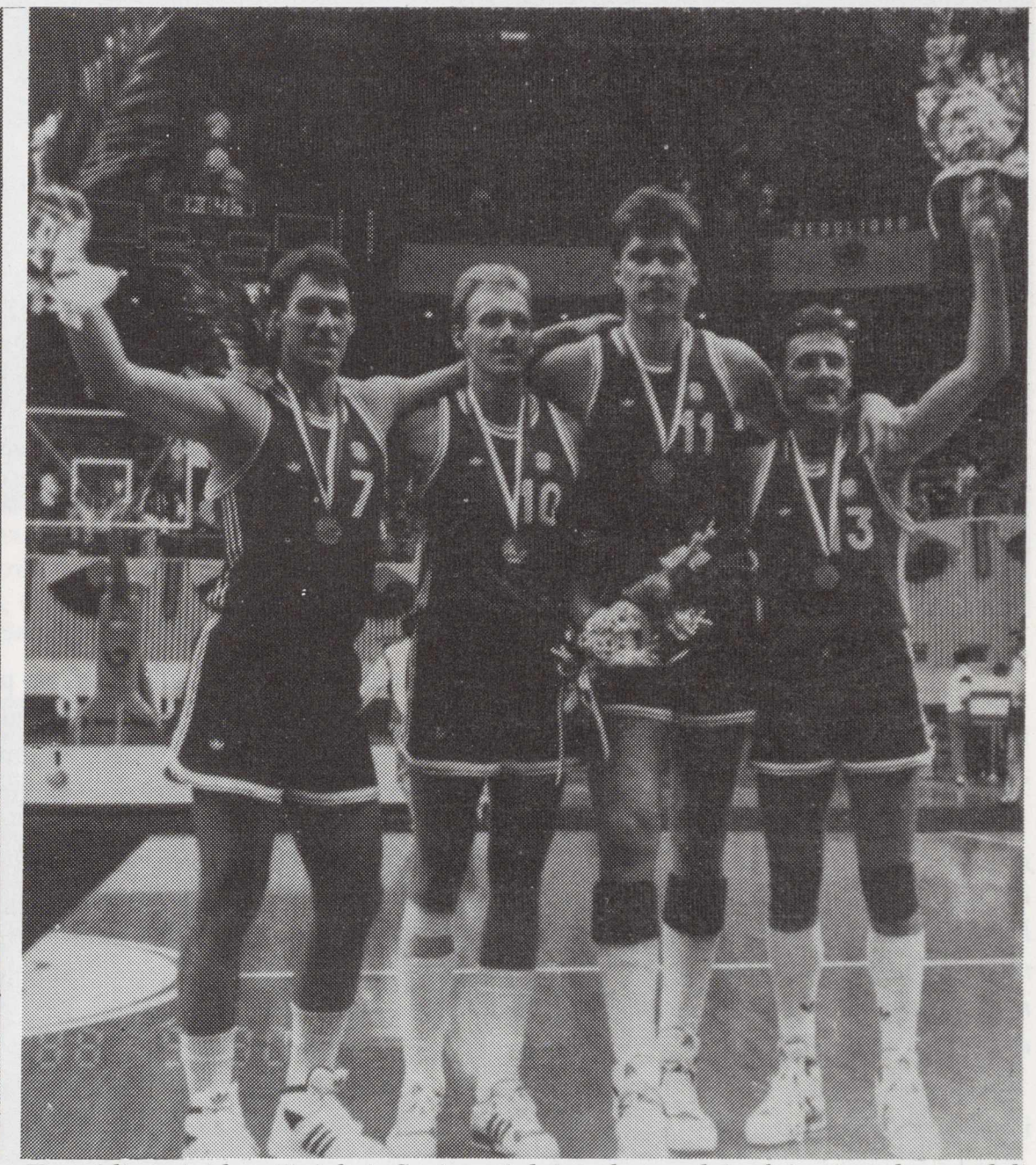

Keturi lietuviai krepšininkai, Sovietų rinktinės komandoje, laimėję aukso medalį Seoule, Pietų Korėjoj, vykusioje sporto olimpiadoje, 1988 m. Iš k.: Šarūnas Marčiulionis, Valdas Chomičius, Arvydas Sabonis ir Rimas Kurtinaitis.

Four Lithuanian basketball players, a part of the Soviet team, won gold medals in basketball at the Olympic Games in Seoul, South Korea, in 1988. From left: Sarunas Marciulionis, Valdas Chomicius, Arvydas Sabonis and Rimas Kurtinaitis.

— Kur ir kada gimėte?

— Gimiau 1965 metais birželio 12 d. Žaliakalnyje, Kaune. Motina - mokytoja, tėvukas inžinierius.

— Kokias mokyklas lankėte? Paskaičius Jūsų straipsnį anglų kalba "Lietuvių Dienų" žurnale (Not a Single Word About Basketball) prileidžiu, kad nei anglų kalba, nei žurnalistika Jums nėra svetimi?

— Pradėjau eiti į mokyklą Kaune, kur pakeičiau keletą mokyklų — pabaigiau sporto mokykloj-internate Panevėžy, kadangi krepšinio komandai ruošti visus rinko į vieną mokyklą: darė eksperimentą, kad pasiruoštume ateičiai. Lankiau jaunųjų korespondentų mokyklą, prie kurios būdavo paskaitos. Parašydavau truputėlį ir į Kauno "Tiesą". Norėjau rašyt, norėjau studijuot žurnalistiką. Taip, kad čia baigęs išvažiavau į Vilnių, įstojau į universitetą, žurnalistikos fakultetą. Neteko studijuoti kiek ilgiau, nes susidomėjau krepšiniu.

— Kada ir kur pradėjote krepšininko karjerą?

— Krepšinį pradėjau žaisti Kaune, būdamas 10 metų amžiaus. Pirmi treneriai, kuriems esu dėkingas: Onutė Butautienė ir Juris Fiodorovas. Dar prieš tai būdamas 5 metų amžiaus, žaidžiau tenisą. Bet paskui susižavėjau krepšiniu, kaip ir visi vaikai, nes Lietuvoj krepšinis labai populiarus.

— Kuris treneris pastebėjo Jūsų nepaprastus gabumus krepšiniui?

— Ypatingų gabumų krepšiniui neturėjau, bet labai norėjau žaisti. Praleisdavau dienų dienas aikštelėje, žaisdamas su didesniais ir vyresniais draugais, nenorėdamas jiems nusileisti.

— Kas padarė Jums didžiausios įtakos šioje sporto srityje? Kas buvo ar dar tebėra Jūsų "Idol"?

— Ypatingos įtakos šiame sporte man niekas nepadarė, išskyrus didelį norą būti krepšininku, kaip ir visų Kauno vaikų. Ypatingo "idol" neturėjau, man patiko ir M. Paulauskas, paskui Jovaiša. Augdamas nesu matęs nei Amerikos krepšinio, nei Europos žymių krepšininkų, iki tol, kol nepradėjau išvažiuot. Taigi žaisdamas norėjau atrast kažką savo.

— Lietuvoje krepšinis labai populiarus sportas. Kurios, Jūsų nuomone, komandos yra stipriausios?

— Teisingai, krepšinis yra populiariausias sportas, mūsų — geros komandos! Europoje — paskutiniu metu sustiprėjo Jugoslavų komandos. Jugoslavų krepšinis visą laiką buvo stiprus,

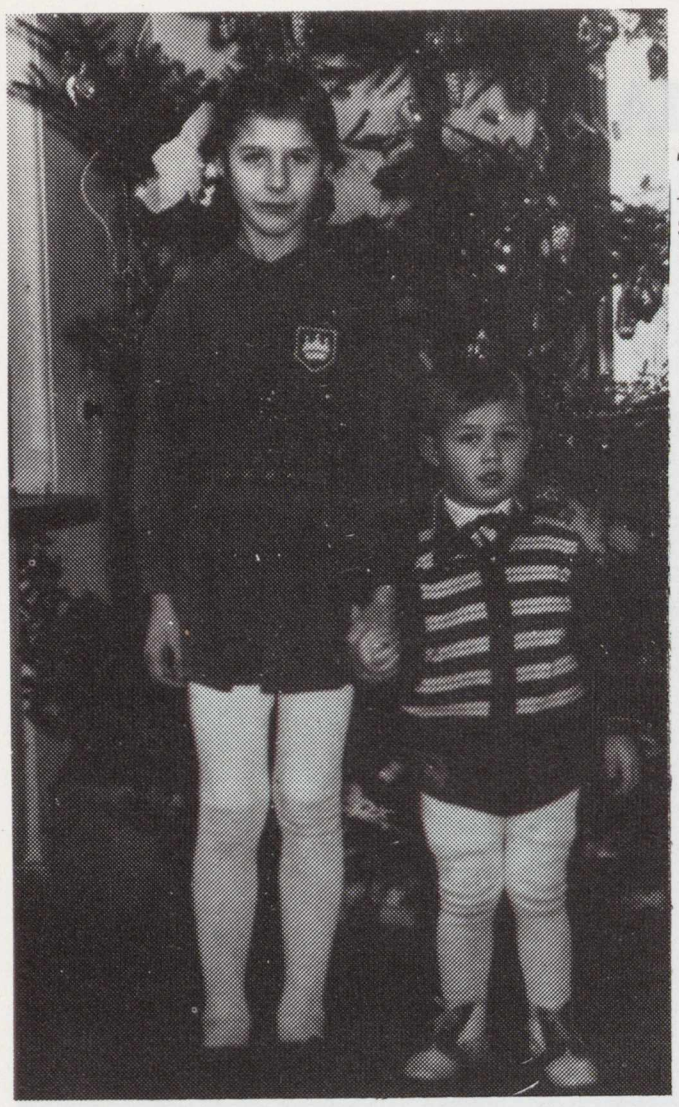

Šarūnas su sesute Zita Kaune, 1967 metais.
Sarunas with his sister Zita in Kaunas in 1967.

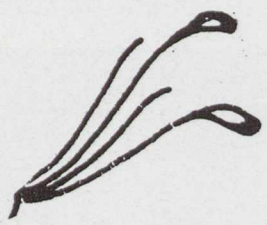

Marčiulionių šeima 1971 m. sausio mėn. Šarūnas, sesuo Zita, motina Laimutė ir tėvas Juozas.
Marciulionis family in January 1971. Sarunas, his sister Zita, mother Laimute and father Juozas.

bet jie turėjo keturių metų pertrauką, — atėjo naujų žaidėjų karta. Aš galvoju, kad Jugoslavų krepšinis yra vienas iš stipriausių, neskaitant, aišku, amerikiečių.

— Pietų Korėjoje Seoule 1988 metų Olimpijadoje, krepšinio aukso medalį laimėjo 4 lietuviai ir 1 estas. Pagal tai galima spręsti, kad laikui atėjus, gindami Lietuvos spalvas, neturėtumet didelių sunkumų Lietuvai aukso medalį parvežti. Ar Lietuvoje dabar yra prieauglio su ypatingais gabumais krepšiniui?

— Korėjos olimpijadoj mes laimėjom auksą, ir tai yra nemažas lietuvių indėlis. Kas liečia sekančią olimpijadą, saviems parvežti auksą, yra nelengvas klausimas, kadangi mes nejaunėjam. Bet aišku mes norėtumėm dalyvauti, kaip atskira komanda, tada būtų, žinoma, ir daugiau energijos ir emocijų, ir manau, kad mes parodytume ''dantis''.

Kas liečia krepšinio prieauglį Lietuvoje, jaunimo, norinčio žaisti, praktikuotis — yra. Jiems bandomos sudaryti sąlygos. *(Įsteigtas Šarūno Marčiulionio fondas, kurio dėka, šią vasarą Giruliuose stovyklaujantiems moksleiviams suorganizuotas krepšinio turnyras, laimėtojams įteiktos dovanos. V.B.)*

— Kas liečia Lietuvos krepšinį, dabar, kai Lietuva paskelbė nepriklausomybę, kada Lietuva nežaidžia kitų sudėtyje, — krepšiniui, žinoma, yra didelis nuostolis. Mes norim surasti langą į Europą, kad galėtume kompensuoti arba draugiškais turnyrais, arba žaisti Europos taurių, (jų yra visa eilė), arba čempionato žaidynėse, kur ir mes galėtume dalyvauti, bet tam reikia, kad mes būtumem pripažinti tarptautinės federacijos. Lietuva dabar daro pastangas dalyvauti tarptautinėj arenoj.

— Ar JAV rinktinė stipriausia varžovė?

— Amerikiečių rinktinė yra stipriausia varžovė. Amerikiečių stilius, žaidimo maniera yra skirtinga negu mūsų ir, palyginus sąlygas, tai mums tikrai pasisekė.

— Kokios sąlygos treniruotėms, varžyboms, buvo ok. Lietuvoje?

— Sąlygos Lietuvoje buvo ir yra labai apgailėtinos, reik nulenkti galvą prieš trenerius, kurie dirba provincijoje, mažuose miesteliuose, neturėdami supratimo, kas yra Amerikos krepšinis, nematydami video juostų, neturėdami specialios metodinės medžiagos; dirba, neišeina iš salės ilgas valandas, kantriai treniruodami vaikus. Tai ir yra pasisekimo pagrindas, kad mūsų, Lietuvos, krepšinis, buvo vienas stipriausių ne tik sąjungoje, bet ir Europoje.

— Ar jums buvo žinoma, kad Lietuva 1939 m. buvo Europos nugalėtoja?

— Kiekvienas vaikas puikiausiai žino, kad Lietuva buvo Europos nugalėtoja 37 ir 39 metais, jie tuo labai didžiuojasi. Niekas to fakto nebandė nuslėpti — sportas yra sportas. Sportas gal labai didelė politika, bet nereikėtų jo rišti su politika.

Mūsų dvi krepšinio žvaigždės su žmonomis. Iš k.: Šarūnas ir Inga Marčiulioniai, Pranas ir Agnes Lubinai.
Two Lithuanian basketball stars with their wives. From left Sarunas and Inga Marciulionis; Pranas and Agnes Lubinas.
Photo by Valerija Baltušienė

— Jūsų ketvertukas: A. Sabonis, R. Kurtinaitis, V. Chomičius ir Jūs pasklydot po pasaulį. Iš keturių, atrodo, kad Jūs laimingiausias, patekote į Ameriką. Nuo ko tas ''paskirstymas'' priklausė? Kokios valtybėse atsidūrė kiti trys?

— Mūsų rinktinės lietuvių ketvertukas, apskridom apie pasaulį. Po olimpijados žaidynių aš turėjau pasiūlymą iš dviejų komandų: Atlanta Hawks ir Golden State Warriors. Aš pasirinkau Golden State Warriors komandą, kadangi norėjau žaisti o ne suoliuką šildyti. Be to, pažinojau Danny Nelsoną, Dono Nelsono sūnų, kuris labai daug prisidėjo prie mano išvažiavimo į Jungtines Amerikos Valstijas, nes reikėjo įtikinti tuometinę sporto valdžią, kad mano sprendimas važiuoti yra tikslingas, naudingesnis negu mano pasilikimas Lietuvoj.

A. Sabonis su V. Chomičium praeitą sezoną žaidė Validalido klube, Ispanijoj. Jiedu tą komandą patempė į viršų. Chomičius išvažiavo į Italiją. A. Sabonis metams pratęsė kontraktą su Ispanija. R. Kurtinaitis labai sėkmingai žaidžia Hagene, Vokietijoje. Jisai yra vokiečių čempionato komandos žaidėjas, atrodo, kad jam sekasi labai gerai.

— Keliems metams pasirašėte sutartį su Golden State Warriors?

— Aš su Golden State Warriors pasirašiau kontraktą trejiems metams, dabar dar liko du metai.

— Apsigyvenęs Amerikoje jau turėjote progos žaisti Warriors komandoje. Ypatingai svarbus Jūsų indėlis (18 taškų; 7 metimai ir 4 baudos) žaidžiant prieš Los Angeles Lakers. Ar galite pasakyti, kokie didesni skirtumai tarp USSR ir JAV žaidimo metodų? Tempas? Susižaidimas (Team Work)? Spaudimas tritaškiams metimams?

Pirmi metai kaip ir sėkmingi, mano nugara buvo traumuota, per pirmas varžybas, negalėjau savęs pilnai išnaudoti. Kas liečia patį žaidimą, tai, vis dėlto, didelis skirtumas tarp Europos ir JAV, todėl, kad patys sportininkai žymiai stipresni, geresni, greitesni; žaidimo tempas yra labai, labai didelis. Reikalinga būtinai akyliai stebėt, todėl, kad visa laiką esi su varžovu kontakte, prisilietime, su juo reikia visą laiką kovoti 3-jų sekundžių zonoje.

Čia nėra akcentuojami tritaškiai metimai, žinoma, išskyrus tada, kai reikia pasivyti priešininką, laiko mažai likus iki varžybų galo. Aš manau, kad tada yra labai greitas tempas, greitas žaidimas, žaidėjai yra protiškai ir fiziškai labai pavargę ir susikoncentruot tiksliam metimui yra žymiai sunkiau, negu kad Europoje, kur trijų taškų linija yra žymiai arčiau, ir pats žaidimas yra žymiai lėtesnis.

— Kokioje pozicijoje Jūs žaidėte Lietuvoje ir kokioje čia?

— Lietuvoj visą laiką žaidžiau gynėju, atakuojančiu gynėju, o čia man visą laiką sako: ''mesk į krepšį, mesk į krepšį''. Kažkaip priverčia tave mesti. Čia žaidimas yra daug individualesnis, mažiau komandinio žaidimo. Tas ir yra pagrindinis skirtumas tarp Europos ir Amerikos krepšinio. Man dar nelabai patogu mesti, reikia įsigyt didesnio savim pasitikėjimo, būtent — begiojančiam mest į krepšį. Galvoju per šią vasarą atlikęs daug metimų, ateinančiam sezone bandysiu reikštis kamuolio metimu į krepšį.

— Šią vasarą Seattle, WA, vykusiose ''Geros valios'' žaidynėse pabaltiečiai atsisakė dalyvauti, — žaisti po sovietų vėliava. Jūs, berods, vienas iš jų. Bet, ar Jūs, profesionalas krepšininkas, būtumet galėjęs jose dalyvauti?

— Į Seattle varžybas, aš buvau pakviestas kaip TBS svečias, kaip žinot mes nedalyvavom jose, nors norėjosi dalyvauti ir pasaulio čempionate ir ''Geros valios'' žaidynėse, bet kada Lietuva yra tokioj padėty, kada buvo blokada, kada žmonės neturi ko valgyt, neturi benzino, mes jautėme pareigą būti kartu su savo tauta, — kitaip mes negalime elgtis.

Aš atlikau tokį žygį, norėdamas, kad Lietuvos rinktinė žaistų ''Geros valios'' žaidynėse; aš buvau parašęs laišką Ted Turner'iui nuo

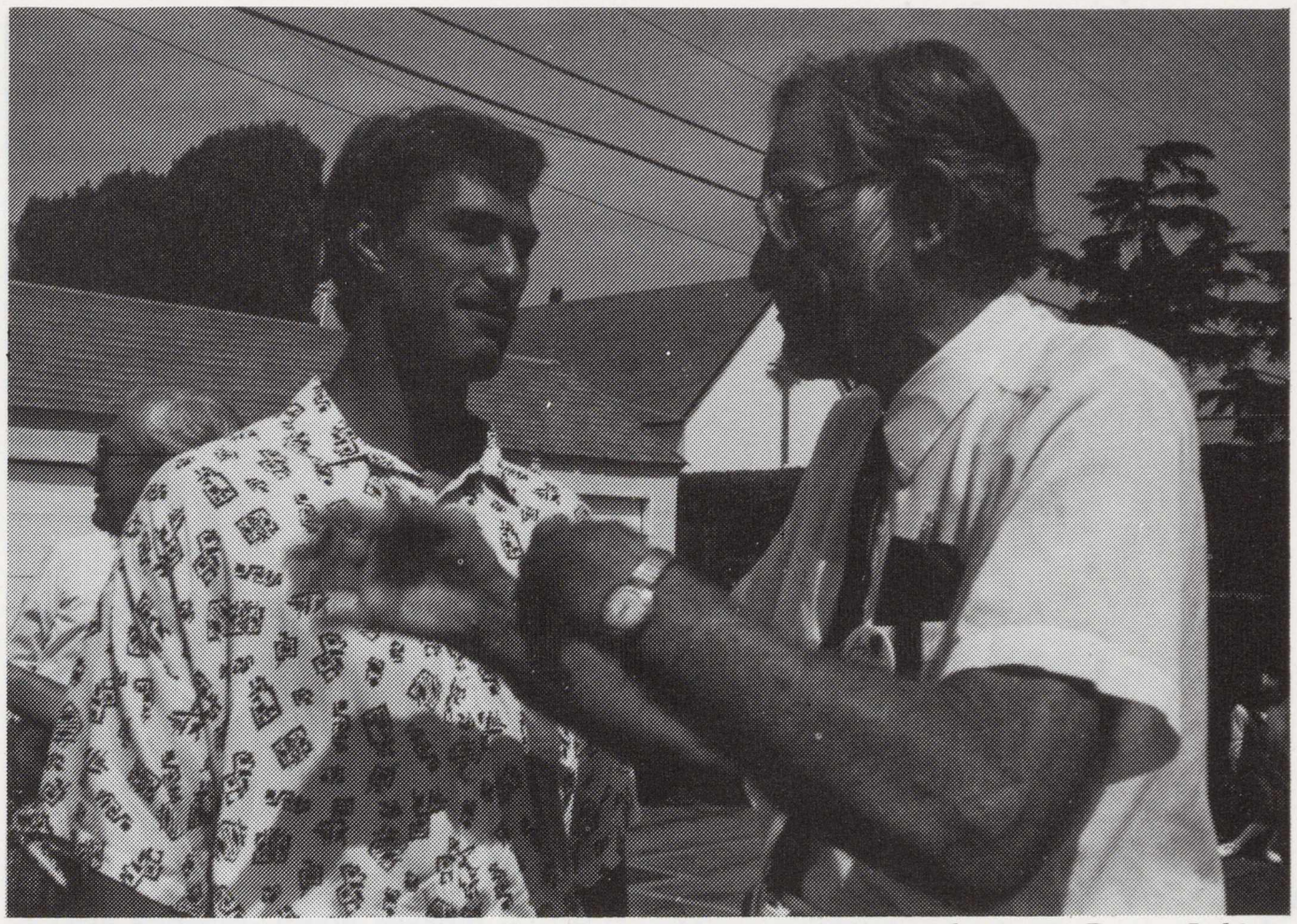

1939 m. Lietuvos krepšinio rinktinės, laimėjusios Europos čempionatą, kapitonas Pranas Lubinas ir Šarūnas Marčiulionis, per Lietuvių Dienas, Los Angeles, 1990.

Pranas Lubinas, the captain of the 1939 Lithuanian basketball team, winners of the European championship, with Sarunas Marciulionis, at Lithuanian Fair, in Los Angeles, 1990.

Photo by Valerija Baltušienė

Šarūnas Marčiulionis su Los Angeles lietuviais sportininkais per Lietuvių Dienas. Iš k.: Algis Varnas, Algis Šėkas, Šarūnas ir Donatas Empakeris, L.D. komiteto pirmininkas.

Sarunas Marciulionis meets Los Angeles Lithuanian sportsmen at the Lithuanian Fair. From left: Algis Varnas, Algis Sekas, Sarunas and Chairman of L.F. Donatas Empakeris. Photo by V. Baltušienė

Šarūnas Marčiulionis su nepriklausomos Lietuvos krepšinio rinktinės kapitonu P. Lubinu ir lengvaatlečiu A. Mažeika (viduryje).

Sarunas Marciulionis (left) with the captain of the 1939 basketball team P. Lubin and A. Mazeika (former athlete, center). Photo by Valerija Baltušienė

mūsų keturių, rinktinės komandos lietuvių žaidėjų *(V. Chomičiaus, R. Kurtinaičio, A. Sabonio ir Š. Marčiulionio)*, kad jisai leistų mums dalyvauti ''Geros valios'' žaidynėse be konkurencijos, nežiūrint kokią vietą mes užimtumem, mes norėjom parodyti savo gerą valią, nes čia yra ''Geros valios'' žaidynės, tą aš ir norėjau motyvuoti Ted Turner'iui. Gavau atsakymą, kad jis pasiuntė laišką toliau, Amerikos krepšinio federacijai su kuria reikia tartis. Po to kalbėjau su federacijos pirmininku, kuris pasakė, kad mūsų dalyvavimą žaidynėse per tokį trumpą laiką sutvarkyti buvo neįmanoma. Bet mes su optimizmu žiūrim į ateitį ir galvojam, kad mus pripažins krepšinio federacija, ir ateityje mes žaisime varžybose. Tarp kitko, aš galėjau dalyvauti šitose varžybose.

— Buvote nuskridęs į Seattle porai dienų. Ar teko susitikti su tenikščiais lietuviais? Su lietuviais sportininkais dalyvaujančiais žaidynėse po sovietų vėliava, kaip R. Ubartu, J. Narmontu, jie ne krepšininkai, bet tur būt, Jums pažįstami?

— Buvau į Seattle nuskridęs, susitikau su Lietuvių Bendruomene. Nesusitikau su Ubartu ir kitais, nesu jų matęs. Kiekvienas elgiasi kaip jie supranta, taip kad nesu jų kritikavęs, — negaliu nei smerkt nei girti.

— Atrodo, kad neturėjote jokių sunkumų pritapti prie savo naujos Warriors komandos.

— Faktas, kad tik atvažiavus buvo sunku, turėjau daug ką pakeisti savo žaidime. Iš pradžių buvo labai sunku, nes didelis psichologinis ir fizinis krūvis buvo užgriuvęs ant mano pečių, užgriuvo dar ir mano anglų kalba, nes praktiškai mokykloje nekreipėm dėmesio į užsienio kalbas. Aš buvau pasirinkęs vokiečių kalbą. Dabar Lietuvoje jau yra didelis susidomėjimas anglų kalba, praktiškai, mokytoją gauti neįmanoma.

Krepšinio žvaigždė Šarūnas Marčiulionis duoda patarimų būsimajai krepšinio žvaigždei iš Los Angeles.

Basketball star Sarunas Marciulionis gives advice to a future basketball star from Los Angeles. Photo by Valerija Baltušienė

— Golden State Warriors komandos treneris yra labai griežtas, reikalauja, nežinau ko jis iš manęs nori ir iš žaidėjų. Pereitais metais žaidynės nebuvo geros Golden State Warriors, nes persekiojo žaidėjus traumos; mes praradome vieną žaidėją per žaidynes, paskui ir krašto puolėją Jim Peterson; centras — turėjo bėdos su savo keliais. Jų mums trūko ir mums teko sunkiai kovoti dėl kamuolio atšokusio nuo lentos, nors mūsų puolimas pereitais metais lygoje buvo didžiausias: mes įmesdavom 119 taškų (vidurkis), daugiau už kitas komandas. Bet mūsų gynyba buvo silpnesnė dėl to, kad mes neturime didelių, stiprių žaidėjų gynyboje.

Komandoj man visi patinka. Jie visi yra atsidavę žaidimui. Kai komandai rinko žaidėjus, tai rinko tuos, kurie nori žaist, kurie atsidėję žaidimui. Mes tuojau suradom bendrą kalbą, nors mano anglų kalba pernai nebuvo tokia tobula, bet aš juos suprasdavau. Jie ėmė daugiau manim pasitikėt ir taip gavau daugiau progų ''pačiupinėt'' kamuolį.

— Gyvenimas Lietuvoje ir čia, Amerikoje, labai skirtingas. Iš Jūsų straipsnio 'Lietuvių Dienose'' gavom įspūdį, kad Jūs keliaudamas po pasaulį, domitės ne vien tik krepšiniu, bet ir žmonėmis, jų elgsena. Ypatingai domitės vaikais, jų auklėjimu, dosniai apdovanodamas, berods, 100,000 dol. tam, kad jie turėtų progos vystytis ne vien tik krepšinio sporte. Nepamiršote invalidų sportininkų, parėmėt ir pasaulinėje jaunimo olimpiadoje dalyvavusius sutrikusio intelekto sportininkus.

— Man teko pakeliauti po pasaulį ir Jungtines Amerikos Valstijas. Keliauju jau nuo 1981 metų. Prieš apsistojimą JAV, buvau Amerikoje gal kokius keturis, penkius kartus. Dabar čia gyvenu daugiau kaip metai.

Kas liečia vaikus, tai man labai įdomu čia matyti laimingus juos, — jų auklėjimo metodus, būtent, patį vaikų pasaulį, didelį, gražų. Malonu, kad suaugę skiria tiek dėmesio vaikams ir jų auklėjimui ko nėra Lietuvoj. Kiekvienas gali pavydėti kiek malonumų vaikai turi šičia kaip: Sea World, Disneyland ir visą eilę kitų pramogų.

Mano darbas su vaikais Lietuvoje? Dabar yra įkurtas mano vardo krepšinio fondas; turiu atsakingus žmones, kurie kovoja, kad galima būtų tinkamai įrengti (yra patalpos-pastatas) salę, vaikų krepšinio mokyklai, kad išlaikytumem krepšinio tradicijas Lietuvoje. Dabar mūsų krepšininkams yra sunkūs laikai. Sportininkai bėga ieškoti geresnės duonos. Man norisi padėti Lietuvos krepšiniui, kadangi, man rodos, kad aš galiu kaž ką pamokinti, turiu šiokią tokią patirtį, galiu šiek tiek medžiaginiai padėti, kad nereikėtų ''išardyti dviračio patiems''.

Prieš kelias savaites aš apsiėmiau finansuoti mano buvusią komandą ''Statybą''. Manau, kad tą komandą su gerais žaidėjais pamatysime ir Amerikoje.

Valerija Baltušienė

Poetė Edita Nazaraitė
Poetess Edita Nazaraite

Šiame puslapyje spausdinami eilėraščiai paimti iš Editos Nazaraitės rinkinio "Mechaninė mūza", už kurį autorei paskirta 1989 m. Lietuvių rašytojų draugijos premija.

Š. m. spalio mėn 5 d. komisija — pirm. Č. Grincevičius, sekr. D. Bindokienė, ir nariai A. Liūlevičienė, N. Užubalienė ir K. Bradūnas — apsvarsčiusi 1989 m. išleistas išeivijoje grožinės literatūros, beletristikos ir poezijos knygas, balsų dauguma paskyrė premiją (2000 dol.) Editai Nazaraitei už jos eilėraščių rinkinį "Mechaninė mūza". Knygą pati autorė ir iliustravo. Išleido "Ateities" leidykla.

Tai yra Nazaraitės antroji poezijos knyga, išleista išeivijoje, Kanadoje, autorei pasitraukus iš Lietuvos.

Edita Nazaraitė — temperantingas rašto žmogus, sugebantis gyvai reaguoti į visuomeninio gyvenimo aktualijas ir problemas. Jos publicistinių raštų yra buvę spausdinta ir "Lietuvių dienų" žurnale.

Šiuo metu autorė, iš Kanados provincijos persikėlusi, gyvena Toronte, kur gyvesnis lietuvių kultūrinis bei politinis gyvenimas, turiningesnė kultūrinė ir visuomeninė veikla.

Lapkričio 17 d. New Yorke rengiamas literatūros vakaras, kuriame poetei bus įteikta premija. Programoje be jos dalyvaus iš Chicagos atvykęs poetas Kazys Bradūnas, ką tik grįžęs iš sėkmingos literatūrinės kelionės Lietuvoje, kur išleista jo kūrybos rinktinė.

Vinjetė P. Jurkaus

Edita Nazaraitė

MECHANINĖ MŪZA

Automobilis — mano mechaninė Mūza,
Ir keliavimas požeminiu tuneliu —
Pati maloniausia atgaiva.
Keliavimas automobiliu po žemėmis,
Kuomet gumos, plastmasės
Ir džiovinamo lietaus aromatas
Persmelkia visas kūno ląsteles,
Langų valytuvams nustojus
Ritmingai brūzginti.
Keliavimas požeminiu tuneliu,
Kuomet nematai paminklų,
Neregi dangaus, naujų statybų
Ir griuvesių, nestebi šiltnamio efekto.
Kuomet akių nebado pamokslautojai,
Ir švino į ausis nelieja
Šviesių rytdienų žadėtojai.
Keliavimas požeminiu tuneliu,
Kuomet esi taip arti mirusių,
Skalsiai susigėrusių į žemės sultis.
Tik prorečiais sublykstančios lempos
Primena sielos regą:
Vėl jautiesi pavargusi prislėgta,
Lyg būtum tik ką perskaičiusi
Uždraustą
Sudegintą
Pelenų
Knygą.

ATSISVEIKINIMAS VILNIUJE

Virš geležinkelio stoties
Tvyrojusi neapykanta maišėsi
Su lempų blausa, biriu sniegu ir spjaudalais.
Senamiesčio kiemuos išpylė
Juodą anglį — basiems reikėjo eiti
Per pragaro akmenis.
O griūvančiuose rūmuose seni karaliai
Miegojo tarp nešvarių kavos puodelių,
Ir apleistų parkų medžiuose
Snaudė karalienės it paukštės —
Žvilgančiom atlasinėm sukniom.
Jų liesos, melsvos rankutės rodė
Pavėlavusiems paukščiams — ne mums —
Kaip nutūpti į gretimas šakas.
Senose kapinėse nebekvepėjo vašku,
Mirtom, kalijom —
Ten jau augo obelys ir vyšnios
Virpėjo jų žiedlapiai.
Kas ten?
Juodu, užstelbtu dangaus skreitu —
Ar aš? Ar mes? Ar tu?

MECHANINĖ MŪZA GRĮŽTA

Galeros jau grimzta
Į prarastojo laiko dugnus.
Laikas užsibaigė su mūsų kelione.
Nevilties sparnų mechaninė Mūza
Dalija mirties plutą ir pamazgas.
Usnys, varputis, svėrės —
Ratu aplink karstelėjusį gamtovaizdį
Su stovinčiom nuogom figūrom.
Nesugrįžimo žemė palikta įsauly,
Panašiuose į sugriautas pilis
Tylos Bokštuose,
Neapiplaukiamose dykumose,
Kur spalvų jovale ganosi
Mitiniai žvėrys ir paukščiai lakioja.
Tačiau ne vandeniu gyvos
Užmaršties žolės — žalia jūra
Užlieja nesugrįžimo žemę,
Ir žaliom vilties vilnim
Vėl plaukia į ateitį
Balti pamišėlių laivai,
Girgždančius mechaninės Mūzos sparnus
Pavertę burėmis.

UŽSIMUŠUSIO VĖJO LAIDOTUVĖS

Štai guli
Į akmeninę uolą
Užsimušęs vėjas...
Jo palaikai
Lietuj permirkę.
Mėlynos lūpos — du netekties delfinai.
Tik akmenys nuo viršukalnės rieda
Kaip sunkios kažin kieno ašaros.
Ir kas liko?
Liko ištaršytas
Gimtasis lizdas,
Atėjūnų ir perėjūnų
Nutryptos senos gatvės,
Besislepiančios už stenančių namų,
Besislepiančios nuo gėdos,
Nes diena jau eilinį kartą išprievartauta
Ir nusviesta į vakaro glėbį.
Rytoj vėl varys minią,
Sutramdytą raudonose marškose,
Baltom baugiom raidėm išrašytą
It kaulais žodžių,
Bergždžių lyg sausra.
Rytoj vėl neš portretus,
Iškėlę aukščiau už savo galvas,
Už savo išdidumą, net stiprybę.
Mėtys nuorūkas,
Bus bloga nuo išgertos degtinės,
Nuo tų pačių vardų,
Nuo svilėsiu sudegintų vartų
Bus bloga — — —
Ak, tiesa, pamiršau.
Reikia keltis,
Atverti duris į besiveržiančią
Pro plyšius dieną,
Ir kur nors išeiti.
Galbūt —
Į užsimušusio vėjo laidotuves.

ŽINGSNIS AUKŠTYN, ŽINGSNIS ŽEMYN

Vienos vasaros epizodas

Vytautas Plukas

Jie žengia, žengia ir žengia. Žingsnis po žingsnio aukštyn. Kiekvienas judesys kruopščiai tikslus. Tėvas ir sūnus. Žingsnis po žingsnio pirmyn. Sūnus ir jo senas tėvas. Sūnaus jaunas žingsnis tvirtas ir žvilgsnis žvalus. Tėvo akys įsmigę į takelį ir grumstus. Žengia jie koja po kojos į tylių viršūnių ramybę, į gamtos dėsningą taiką, į vienišas vietas ieškoti grožio ir rimties, kuo toliau nuo žmonių, kuo toliau nuo cirkų ir vaizbūnų. Liekna gyvate raitosi takas. Kuprinės vis sunkėja. Gruzda ir krabžda žvirgždas po padais. Tai vieninteliai garsai ryto tyloje. Saulė jau prausia uolų veidus, žadina grumstelį, augmenį ir smitelę. Iš lėto auksu apipila ežerą ir pievą slėnyje. Tėvo žingsnis kas kartą trumpesnis, atodūsis dažnesnis. Jį į žemę slegia kuprinė ir metų našta.

* * *

Vidudienio saulės kaitroje maudosi uolos. Pakeleivių žingsniai tirpdo tako vingį po vingio. Slėnyje pradingsta namas ir žmogus, matosi tik ežeras, prievos ir per slėnį įbrėžtas kelias. Ir upelis. Kalnai, apgaubti spalvų ir šešėlių skara, rodos, per tarpeklį vieni į kitą žiūrėdami, šnekasi tylia byla. Tėvas kalba atsidusdamas. Žingsnis — žodis, žodis — žingsnis. ''Žmogus priverstas grumtis, sūnau, darosi stipresniu. Mano kūnas jau senas, bet mano dvasia dar jauna. Todėl, va, aš vėl su tavimi, sūnau, į aukštumas žengiu. Keliausime pro ežerus, kuriuose dieną saulė maudosi, o naktį ilsisi mėnulis. Mes rasime šaltinius, kur upeliai gimsta. Eisime stirnų, briedžių ir meškų pėdomis. Kilsime į aukštumas, skirtas anei žmogui anei gyviui, tiktai ereliams, debesims ir dievams''.

* * *

Jie nori pažvelgti į kalnus iš arti, žengti jų veidų raukšlėmis, matyti, atrasti, jausti, patirti nežinoto savyje ir nežinomo aplinkoje, iki šiolei nesutikto kelyje, apsvarstyti savo prasmę būtyje, susidurti akis į akį su gamtos didingumu, su dangaus amžinybe. Žingsnis seka žingsnį. Jie žengia palengva, susimąstę, dėl pasirinkto vargo sau nepriekaištaudami. Tai jų pasaulis ir jie jaučiasi jame gerai. Apačioj kalnų didybė apjuosta paslaptingai tamsiomis miškų juostomis. Viršūnėse nuoga uolų rimtis. Viduryje, kur ne kur tarp uolų varganai įsispraudę, liūdni, neužaugos krūmokšniai sveikina pakeleivius. Štai vargana žolytė, grakščios, bet retos gėlytės mėgina papuošti aštraus žvirgždo sausą takelį, spalvotais savo žiedlapiais palinksminti pakeleivių akis. O kalnų veidas keičiasi kas minutę. Prašliaužiąs debesėlis šešėliu nušluosto prakaitą nuo uolų veidų. Išryškėja jų bruožai, pasikeičia jų pobūdis, padvelkia kita nuotaika ir vis kintančios varsos labiau jaudina akį. Didžios dvasios čia, rodos, nei mirę anei gyvos, tarpsta uolų lizduose, slepiasi šešėliuose ir, nematomos, stebi retus praeivius.

* * *

Nuo amžino ledo nuslydusios vėsios srovės bangelėmis glosto ežero krantų uolas, džiovina pakeleivių prakaito lašus, gaivina jų žingsnį ir žvilgsnį. Tarp uolų, vietomis, riogso mirusių medžių sąvartos. Lyg grumtynėse kritę kariai, sniego ar uolų nugalėti arba kažkokių įtužusių vėjų tarp uolų sugrūsti, regis laukia deramų laidotuvių. Pašlaitėmis ištaršyti ir sukritę, lietaus ir saulės nublizginti, išbalę, beluobiai kamienai ir šakos, lyg vaiduokliškų skeletų sąnariai, akivaizdžiai liudija gyvasties laikinumą. Kur ne kur žaibų suaižytas medžio stuobrys tebestypso nuogas, plikomis šakomis priekaištaudamas dangui už savo belaikę mirtį. ''Apie ką galvoji, tėve?'', — įsiterpia į tvankią tylą sūnus. ''Matau debesyse mūsų palikto ramaus vandenyno miražą, kur pakrantėse savo putotomis lūpomis smėlį laižo bangos''. Saulėlydis. Akiratyje, tolumoje laukia tamsios burės.

* * *

Vidudienio kaitra. Visiška ramuma. Rodos saulė viršugalvyje, reginio apstulbinta, sustojo. Lankstus debesėlio šešėlis, prabėgdamas, lyg pasiklydęs, praskuba kalnų šlaitais. Vėjelio dvelgtelėjimas tūkstančiais pirštų trumpam pašiaušia ežero paviršių, bet įkalnėje, kaip siūlas ištysusio kalnų takelio nepasiekia, keleivių veidų nepaglosto. Kuprinių svoris didėja, slegia. Sausas ir alsus oras dusina. Jokios atgaivos. Keleivių vandens atsargos išsekę. Ežeras apačioje, gan toli, aptvertas uolų pylimu, neprieinamas, o šaltinio linksmos šnekos negirdėti. Tylu ir tvanku. Sausra ant uolų ir po liežuviu. Karštas oras dar ir deguoniu šykštus.

* * *

Tėvui tenka vis dažniau ir dažniau stabtelėti ir giliau atsikvėpti. Sūnus dar žvitrus. Skubėdamas akimis takeliu kylančiu į aukštį ir vedantį prie kito ežero, taria sustojusiam tėvui: ''Tėve, po valandos pasieksime šios dienos tikslą...'' Tėvo kojos jau švininės, žingsnis sunkus, jėgos visiškai išsekę. Sukritęs ant uolos po varganu krūmokšniu skystame jo šešėlyje, aštrių uolų guolyje jis ieško atvangos. Užmerktomis akimis jis mintija. Žmogus, kurs keliauja su kitu, yra tik pusiau laisvas, negu keliaudamas vienas, nes dažnai pusė jo dėmesio būna nukreipta į bendrakeleivį. Ypač tėvo į sūnų ir sūnaus į tėvą. Šiuo atveju, ir ypatingai dabar, daugiau sūnaus į tėvą negu atvirkščiai. ''Nebeturiu jėgų, atleisk, sūnau, nenoriu tapti dar didesne našta''. ''Aš suprantu'', — atsako sūnus, kurį dar vaikystėje tėvas mokė mylėti gamtą, matyti jos grožį, klausytis kalnų kalbos, ieškot, stebėti ir stebėtis, tausoti ir gėrėtis, bet būti ir apžvalgiu. Pro akis slydo buvusių kelionių su sūnumi, jo jaunystėje, vaizdai. Tada reikėjo tėvui skatinti sūnų žengti pirmyn, kilti aukštyn. ''Kaip jautiesi, tėve?'' ''Ah, koks pagalvio minkštumas!'' — mėgina jis juokauti, atšliėjęs galvą ant uolos, išvengdamas tiesaus atsakymo...

* * *

Laužavietė paežerėje tarp uolų ir pušų. Tėvas, pušelės pavėsyje išsitiesęs žvelgia į skaidrų dangų. Pakilęs vakaris popiečio vėjelis maloniai glosto veidą ir gaivina. Prasikošęs per pušelės spyglių kuokštus, krūpčiodamas nešioja slaptas žinias tarp pušų ir uolų.

Pušelės šakutės ištiestos vien tik į rytus. Vakaris vėjas neleido joms augti į ežerą, į vakarus. Rudos didžgalvės skruzdės laksto pušelės šakutėmis arba tarp žemėn nukritusių spyglių, skubiai, susirūpinę kažko ieško. Netyčiomis užklydusios ant tėvo veido pažadina jį iš saldaus snaudulio. Mėlynoje dangaus pievoje slampinėja padriki debesėliai. Labai švarūs ir nerūpestingi. Kalnuose labai retas, pušies spyglių kilimu tapęs, lygios žemės plotelis tėvui dabar nebe toks minkštas, kaip kadaise, bet dabar malonus ir netgi patogus. Prie tėvo veido, iš žalios žolės žiupsnio ištysęs guvus, geltonas žiedelis, nustebęs netikėtu kaimynu, kraipo savo dailią galvutę ir gailų veidelį. ''Sūnau, ateik! Žiūrėk, jis toks pat dailus, kaip ir tu. Nenuskindamas aš jį tau skiriu. Jeigu kada nors vėl čia su savo atžalomis buvosi ir rasi naujai pražydusį, tu jį jiems padovanok. Sakyk, čia nuo senelio''.

* * *

Pavakarys. Virš retų žiedelių savo įmantrų šokį vikriai narsto kalnų kolibris. Šešėliai jau pradeda savo kasdienę kelionę iš slėnių. Jie šliauždami apdengia slėnius, užkloja miškus, nusuodina uolas. Į tamsos tvaną nenoromis grimsta kalnai. Galiausiai, naktis praryja viską. Viena po kitos užgimsta tyros ir linksmos žvaigždės. Palengva jomis prisipildo visa tamsi erdvė. Ryški Šiaurinė primena seniai užmirštų jūreivių atliktas, mintyje prigesusias, keliones.

Primena pritemusias jų pasakas ir jau ne taip seniai prarastus namus. Kiek laivais išraižyta vandenų tai pačiai šiaurės žvaigždei rodant kelią, kiek bergždžių salų aplankyta ir kiek pakrančių erzino netikra viltimi! Paukščių Take tyliai tirpsta ir liejasi laikas, krūptelėdamas krintančia žvaigžde. Žmogaus išperėtas metalinis paukštis skrieja vienišas į bekraštę žvaigždynų erdvę. Ryški žvaigždė sumirga virš vakarių kalnų keteros. Tai sūnaus ALFA, o jos atspindys ežere — tėvo OMEGA. Tėvas ir sūnus, be žodžių, juodoje tamsoje ir gilioje tyloje, geria nakties ramybę ir žvaigždžių burtus.

* * *

Sūnus gyvena mokytis ir mokosi gyventi. Žvaigždės byloja tėvui, jog jam vos valanda, kita, beliko gyvenimu, gamta ir šiandien sūnumi pasidžiaugti. Mintyja tėvas: tegu sūnus vienas keliaus rytoj takeliu į viršūnes. Lai jis dar gaivinsis šaltiniuose. Lai jis vienas pasiklauso kalnų ir vėjų šnekos. Gal jis ir nepramins naujų takelių, neužkops ant dar žmogaus nepaliestų uolų ir viršūnių, o tik keliaus tais takais, kuriais kiti jau ėjo, bet pamatys, sužinos, pagalvos, svajos ir savo veidą ežerų veidrodžiuose stebės, save suras, augins, brandins... Pėdas paliks? Juk niekas amžinai nepasilieka tokis pat. Viskas visatoje kinta. Net uola. Ir ji keisis. Kitimas daro gyvenimą įdomesniu, malonesniu, gal pažangesniu. Be to, viršum šių viršūnių plazda laisva vėliava — mąstė tėvas, kol nuovargis ir naktis paskandino jį į gilų miegą.

* * *

Iš miego atsibudę kalnai neskubėdami nusirengia tamsų rūbą ir išnyra iš nakties gelmių. Saulė pradžioje pylusi auksą ant kalnų viršūnių, jau žvejoja deimantus sidabrinėse ežero bangelėse. Prie palapinės, tėvo ir sūnaus triūsas šykštus žodžiais ir oras tvankus atsiskyrimu.

Jie palieka laužavietę. Vėl žingsnis seka žingsnį. Žengia tėvas, už jo — sūnus. Štai, už uolos, takelis prausiasi vėsioje upelio srovėje šnabždančioje amžiną šnarą. Tyra, vėsi ir gaivinanti uolų sula striūkle liejasi iš uolos properšos. Versmė. Pradžia. Visos gyvybės eliksyras. Godžiais gurkšniais atsigaivinę abu papildo atsargas kelionei ir vėl žengia. Geriausias metas grįžti į takelį. Vieniša žuvėdra žegnoja ežerą, rytą ir pakeleivius.

* * *

Kurį laiką pro ežero ištaką jie eina kartu. Tylomis. Lieptelis per iš ežero čiurlenančią tėkmę. Štai jau takas, kuriuo vakar žingsniavo aukštyn. Abu jaučia tą patį. "Laimingai, sūnau, sėkmės!" "Laimingai, tėve, dabokis!" Ranka spūsteli ranką. Skruostas glaudžias prie skruosto. Sūnus tolsta sparčiais žingsniais. Aukštyn. Tėvas stovi ir jo žvilgsnis lydi sūnų.

Rooo-lannn-dai! Rolandai, s-ė-k-m... Žodis užspringsta gerklėje, balsas įstringa gomuryje. Ašaros užtvindo akis. Sūnus nebeatsigręžia... nebegirdi... o gal ir jam geriau nebegirdėti... Nuo tėvo akių jį paslepia takelio posūkis ir krūmokšniai. Saldžiai karčiomis ašaromis apakusiose tėvo akyse paskęsta ir kalnai ir takelis. Kiekvienas žingsnis žemyn gramzdina tėvą gilyn į retai išgyventą vienatvės ankštumą. Sūnus, saulės lydimas, kyla takeliu pro ežerą, kol kalnai jį praryja. Jo laukia aukštumos, viršūnės jam moja. Tėvas žngsnis po žingsnio žengią žemyn, žemyn, žemyn. Drėgnas žvilgsnis įstrigęs į tako gruzdą, retkarčiais pasineria į žemai slėnyje sidabru tviskantį ežerą.

* * *

Akinanti saulėlydžio šviesa veržiasi per kalnų trobelės langus į vidų. Tėvas prisimerkęs žiūri į horizonte boluojančius, beveik permatomus, lyg kalnų keteros keistai sukarpytus debesis. Pasilenkusi, visa baltai apsirengusi nepažįstama moteris, lyg iš tolybių, sako: "galėjo ir kitaip baigtis... nepasiekus slėnio... pakelėj"...

Kambario gilumoje stovi tėvą stebėdamas ir šypsodamasis sūnus.

"LIETUVOS ALBUMO"
naujas leidimas

Vyresniesiems, kurie augo, mokėsi ir dirbo Lietuvoje nepriklausomybės metais, ar užgriuvus kraštą pirmosioms okupacijoms, ne vienam, tur būt, yra tekę nors pavartyti "Lietuvos albumą", kuris buvo išleistas 1921 m. Kai kam gal yra tekę ir pasinaudoti juo: persispausdinti kurio nors asmens fotografiją ar pasipildyti žinių apie ten reprezentuojamus žmones. Juk savos enciklopedijos tik geros pradžios susilaukėme iki antrojo pasaulinio karo. Deja, tą užsimojimą sujaukė ir sustabdė okupacijos. Taigi jei kam prireikdavo žinių apie kurį nors iškilų asmenį, tai vienintelis rimtesnis šaltinis būdavo "Lietuvos albumas", nors jame tegalėjai rasti duomenų apie mūsų žymiuosius asmenis tik iki albumo išleidimo metų, o naujesnių — tekdavo kitur medžioti.

Tas albumas buvo išleistas prieš 70 metų, tačiau dabar Vilniuje esanti ieidykla "Sietynas", fotografibiu būdu pakartojo "Lietuvos albumą", išleido 15,000 egzempliorių. Viršelis tamsiai žalias, priekinėje jo pusėje dveji auksinės spalvos keturkampiai, tokios pat spalvos pavadinimas ir apskritime užsklęstas Vytis.

Dabar vartinėdamas ir skaitinėdamas sakau: štai čia Lietuva. Ne visa ji. Nepriklausoma Lietuva buvo prisiauginusi daug naujų iškilių žmonių, kuriems, gal būt, būtų reikėję naujo albumo, tur būt ir ne vieno. Maža dalelė ir tų, kurių portretai sudėti ir apie kuriuos pateikiama biografinių žinių, kurie nepriklausomybės metais plačiau nepasireiškė, bet nuostabu, kad daugumas visą tą dvidešimtmetį ar kraštui vadovavo, ar visuomenės gyvenime, moksle, menuose pasiekė atitinkamų laimėjimų. Tik kai dabar žvilgteri atgal ir pagalvoji, retam jų buvo lemta ramiai tęsti darbą ir sulaukti senatvės savam krašte. Nuspėdami, kokia ateitis laukia, kai kurie nuo artėjančios atgrasios sovietinės okupacijos pasitraukė į Vakarus, ir nebe kiekvienam jų pasisekė ką nors čia sukurti. Kurie surizikavo likti savo krašte — Sibire mirė ar iškentėję grįžo į Lietuvą skurdžiai gyvenimą baigti. Dalis jų jau pirmosios okupacijos metais buvo ištremti ar nužudyti. Vartai albumo puslapius ir tų žmonių likimai iškyla prieš akis, nors ir nėra jie čia įrašyti.

Vartai, žinoma, ir didžiuojies, kad gyvenai tada, kai ir jie gyveno. Vieni tave mokė, kaip štai Panevėžio gimnazijoje dirbę: Gabrielė Petkevičaitė-Bitė, Juozas Zikaras, Konstantinas Šakenis. Su kitais susitikdavai universitete — klausei jų paskaitų. Tokių žymiai daugiau buvo, tad ir surašyti čia juos visus užimtų nemaža vietos. Dar su kitais šiaip ar kitaip bendrauta ar susitikta. Nemaža buvo ir tokių, kuriuos visi žinojom, kad jie tvarko kraštą. Tai vaizdas ano meto Lietuvos, kuris vis susilaukdavo papildymų, žinoma, nepatekusių į šį albumą.

Fotografijoms paskirti 288 puslapiai. Daugiausia jose vis atskiri asmenys, nors yra ir anuos metus primenančių grupinių, dar ir šiek tiek būdingesnių pastatų. Visos tos fotografijos ypač retos, tikras mūsų tėvynės praeities gabalas.

Kas gi šiandien beatsimena, kad net 13 anglų karininkų kadaise tarnavo Lietuvoje, generolo Crozier vadovaujami? Arba, kad Šniukšta buvo Lietuvos armijos teismo pirmininkas? Arba, kad mokytojų kursuose Kaune 1919 m. dalyvavo tiek daug būsimųjų pedagogų? Dar nuostabesnę praeitį primena fotografijos 1917 ir 1918 m. mokytojų kursų Voroneže. Ypač daug, gal koks šimtas, mokėsi 1917 m. Gali tik klaust save, ar po karo ir revoliucijos jie grįžo į Lietuvą?

Biografijas ir fotografijas, tada surinko Janina Markevičaitė (būsimoji Narutavičienė) ir Liudas Gira. Kai kurios tų biografijų gana išsamios.

Ano pirmojo "Lietuvos albumo" įvadiniame žodyje leidėjai sakė, kad ta stambi, 436 puslapių, knyga pirmiausia būsianti pravarti svetur gyvenantiems lietuviams. Šiuo metu, naująjį leidinį, aišku, pasistengs įsigyti tėvynėje gyvenantieji, jei turės ir nepagailės išleisti 18 rublių, nes jie po 50 draudimo ir slėpimo metų norės sužinoti, kas buvo ta Lietuva, nepriklausomą gyvenimą pradėjusi. Manau, kad malonu bus ir svetur gyvenantiems paskaityti, pasižiūrėti, kaip atrodė anuometinio atgimimo veikėjai, visuomenininkai, valstybininkai, įvairių sričių žymiausi kūrėjai.

Albumo perspausdinimas, žinoma, yra vienas šiandieninės knygų leidimo politikos narelis Lietuvoje ir gana reikšmingas. Paskubomis ir dažniausiai dideliais tiražais perspausdinama, kas su susiję su istorija, su praeitim, tuo būdu turtėja tautiečių žinios apie praeitį, kas ligi šiol Lietuvoje buvo draudžiama.

K. Barėnas

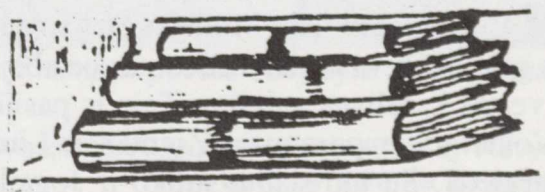

RUGSĖJO 8—TOJI

Būtų neteisinga kaltinti Vasario 16 ir Kovo 11 dienos Lietuvos Nepriklausomybės skelbėjus, kodėl jie nepasirinko patogesnio laiko šiai pačiai svarbiausiai mūsų tautos valios deklaracijai. Būna žmogaus, kaip ir tautos, gyvenime momentų, kada negalima neskubėti, kada ne tik kiekviena diena, bet ir kiekviena valanda yra brangi. Tokia diena buvo vasario 16-toji 1918 m. ir kovo 11-toji 1990 metais. Tikriausiai tada mūsų Nepriklausomybės tėvai-kūrėjai negalvojo, kaip tą dieną, kaip mūsų Nepriklausomybės šventę, reikės švęsti ateityje: kaip beveik vidurziemyje bus sunku kariams ir moksleiviams ir pačiai plačiajai visuomenei ilgas valandas po atviru ir dažnai grėsmingu dangumi stovėti rikiuotėje ir klausytis ilgai nesibaigiančių kalbų ir maršų. Juk vasaris bene šalčiausias mėnuo Lietuvoje. Seni žmonės sakydavo, kad vasario mėnesį net ir jaučio ragas išąla. Bet tada Nepriklausomybės kūrėjai turėjo skubėti ir negalėjo laukti nei šiltesnio, nei turtingesnio metų laiko. Nors aplamai, tautų vadams, kaip ir atskiram žmogui, geriausias patarimas: skubėk pamažu (festina lente), kaip sakė senovės romėnai.

Visiškai kitas reikalas buvo su Vytautu Didžiuoju, kuris ilgai galvojo apie karališką karūną, kuri ne tik sulygintų Lietuvą su jos sąjungininke Lenkija, bet ir aplamai pastatytų ją lygiomis su visomis ano meto karalystėmis. Įdomu, kad jau Salyno susitikime (1398 m.) su vokiečių ordino vadovais, Lietuvos didikai ir bajorai apskelbė Vytautą karaliumi. Žinoma, to nepakako, reikėjo, kad karaliaus titulą jam pripažintų popiežius arba Vokietijos imperatorius. Man, kaip beveik žemaičiui, tą Salyno susitikimą labai skaudu prisiminti, nes jo metu Vytautas atidavė vokiečių ordinui žemaičius net ligi Nevėžio upės, taigi ir mano tėviškę, ir pusę Suvalkijos, kad turėtų laisvas rankas susidoroti su Didžiuoju Naugardu ir su Aukso orda prie Juodųjų marių. Bene šį įvykį prisiminęs mūsų poetas Jonas Aistis ir sudėjo sekantį labai skaudų, bet istoriškai teisingą posmą Vytauto ir kitų Lietuvos valdovų adresu:

Tu jieškojai garso ant Juodųjų marių,
Ant žydro Dunojaus tu pilis statei,
Kai iš tavo žemės tave pačią varė,
kai savųjų marių tu jau nematei.

Vytauto karūnacijos klausimas smarkiai suaktualėjo paskutiniaisiais jo viešpatavimo metais. Trys ano meto Europos didieji: Lietuvos Vytautas, Lenkijos Jogaila ir Vokietijos imperatorius Zigmantas Liuksemburgietis turėjo susitikti Volinijos, kuri tada priklausė Lietuvai, sostinėje Lucke, apsvarstyti svarbiausias ano meto Europos problemas. Be minėtų didžiųjų tame suvažiavime dalyvavo daug mažesnių valdovų ir jų ambasadorių. Vytautas buvo tikras to suvažiavimo šeimininkas ir tikrai lietuviškai visus svečius vaišino. Visi metraštininkai tiesiog vienas su kitu lenktyniauja, aprašydami, kiek ten statinių kasdien buvo išgeriama midaus, vyno ir alaus, kiek šimtų jaučių buvo paskerdžiama, kiek stumbrų, briedžių ir šernų buvo suvalgyta. Ypač vaizdžiai visa tai aprašė XVI a. Lietuvos istorikas Motiejus Strijkovskis.

Kas galėjo iškelti tokias vaišes, tas be abejo, buvo vertas karaliaus vainiko. Taip ir pasiūlė tada Vokietijos imperatorius Zigmantas Liuksemburgietis. Su tuo slapta sutiko ir Jogaila. Bet tam griežtai pasipriešino galingi jo patarėjai lenkai, ypač Krokuvos vyskupas Zbignievas Olesvickis. Jis tame Vytauto užmanyme matė lyg šaltą ir nuodingą gyvatę, kuri galėjo užnuodyti visus Lietuvos-Lenkijos santykius.

Vytautas, nors jau bene prašokęs aštuntą dešimtmetį, neskubėjo su tomis karūnacijos iškilmėmis, kurios be abejo turi būti Vilniuje. Jis joms norėjo pasirinkti gražiausią ir patogiausią metų laiką, kai jau daržinės ir klojimai bus pilni javo ir pašaro, kai žmonėms netruks nei duonos, nei kitokios pavilgos ir kai vasarai keičiantis į rudenį oras dažniausiai būna nei per šiltas, nei per šaltas. Be to ta diena sutapo su Marijos gimimo diena, kuri jau tada Lietuvoje buvo pradėta švęsti, kuri vėliau išvirto į garsiuosius Šilinių atlaidus, ypač Šiluvoje.

Visi gerai žinome, kaip tragiškai pasibaigė tas Vytauto noras karūnuotis Lietuvos karaliumi. Veltui jis su Jogaila ir visa Lietuva laukė imperatoriaus pažadėtos ir išsiųstos karūnos. Ją sulaikė lenkai. Nesulaukus rugsėjo 8 dieną, iškilmės buvo nukeltos į Mykolines (rugsėjo 29 d.). Nesulaukus ir tada, Vytautas su Jogaila prasiblaivinimui nutarė joti į Trakus, į pačią gražiausią ir vieną moderniškiausių Lietuvos pilių. Pakeliui Vytautas nukrito nuo arklio ir tik dešimt dienų pasirgęs mirė 1430 m. spalio 27 d.

Rugsėjo 8-toji buvo paskelbta Tautos šventė 1930 m., kai Lietuva šventė Vytauto Didžiojo 500 metų mirties sukaktį. Daug kas gali klausti, ar verta pasirinkti tą dieną tautos šventė, juk Vytautui nepasisekė karūnuotis Lietuvos karaliumi. Tačiau jau pati idėja, kilusi Vokietijos imperatoriaus galvoje, liudijo, kokios garbės ir galybės tas Lietuvos valdovas buvo pasiekęs. Netiesioginiai tą liudija ir žūtbutinės lenkų pastangos, trūks-luš, tą karūnaciją sutrukdyti. Maždaug tuo metu buvo surašytas labai įdomus pamfletas, pavadintas "Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Vytauto išaukštinimas". Ten tarp kita ko sakoma: "Kaip iš jūros išteka daugybė upių, taip iš Didžiojo kunigaikščio Vytauto trykšta išmintis". To pamfleto autorius, greičiausia Smolensko vyskupo sekretorius, buvo prastas geografas, aišku niekados jūros nematęs, tačiau jo metafora apie Vytauto išmintį verta pasigėrėjimo.

Vieną kartą, kalbėdamas Rugsėjo 8-tosios proga, prez. Antanas Smetona yra pasakęs: "Šiandien ne tik bažnyčios, bet ir tautos šventė. Ji įsteigta minint Vytautą Didįjį ir jo didžiąją gadynę, ji skirta minėti Lietuvos didžiajai praeičiai". Tačiau čia pat Smetona nepamiršo priminti, kad toji Lietuva ilgainiui sumenko ir neteko laisvės ir kad, kai ji atsibudo, ji jau buvo **"nebe senoviška, o jauna ir nauja"**. Tuos paskutinius prez. A. Smetonos žodžius ypač verta pabraukti, siekiant, kad kartais praeities didybės našta neapsunkintų mūsų dabartinių problemų sprendimų. Berods, panašiai galvojo ir dr. Vincas Kudirka, kai jis prisiminęs praeities didybę, Lietuvos vaikams patarė eiti šviesos, tiesos ir vienybės keliu.

Visi mes džiaugiamės visu tuo, kas pastaraisiais metais vyksta Lietuvoje, ypač šių metų kovo 11 dienos gana vieningai paskelbta Lietuvos Nepriklausomybės Atstatymo deklaracija. Tačiau kai kas kelia nemaža susirūpinimo. Ne tik Gorbačiovo kieta ir kartais įžuli laikysena, ne tik nepakankamas mūsų laisvės reikalo atjautimas ir supratimas iš Vakarų, ypač Amerikos, pusės. Bet galbūt daugiausia dėl tų nesutarimų, kurie vis garsiau pasireiškia Lietuvos visuomenėje. Be abejo, demokratinėje Lietuvoje, kokios, atrodo, mes visi trokštame, neišvengiami nuomonių skirtumai, neišvengiamos ir kelios (**tik ne keliolika!**) politinės partijos. Tai natūralu ir gera, jeigu tokiuos nuomonių skirtumus lydi tolerancija ir pagarba savo oponentui.

Deja, tos tolerancijos kaip tik daugiausia ir trūksta. Susidaro paradoksali situacija — demokratija Lietuvoje ima išsigimti pirma negu ji tenai būtų gimusi. Nors turime jau visų pagrindinių partijų, krikščionių demokratų, demokratų, socialdemokratų ir tautininkų užuomazgą, tačiau žmonės ten skirstosi ne pagal tų partijų programas ir strategiją, bet visiškai pagal ką kita. Nors kai spontaniškai žiebėsi Sąjūdis ir kai beveik vieningai buvo skelbiamas Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas, visi sutartinai pasmerkė sovietinę praeitį, tačiau tos praeities našta vis dar tebeslegia Lietuvos gyentojus. Daug kas ne tik nenori tos košmariškos praeities nusikratyti, bet, priešingai, tas praeities žaizdas nuolat drasko ir tuo pagrindu skaldo visuomenę. Pamename, ir pas mus, išeivijoje, nedaug pasisekimo turėjo prez. Kazio Griniaus skelbiama vienų kitiems amnestijos idėja.

Kai aš bandau įsivaizduoti, kas dabar vyksta Lietuvoje, man kartais atrodo, kad ties ja vis dar tebestovi toji baisi sovietinė šmėkla, kurios juodas šešėlis aptemdo visą Lietuvos padangę. Būdamas dailininkas, aš ją taip ir pavaizduočiau. Iš čia ir visos tos kalbos apie gerus ir netokius gerus lietuvius, apie švarius ir susitepusius, apie kovotojus ir kolaborantus, pagaliau, apie tuos, kurie gali kalbėti Lietuvos vardu, ir tuos, kurie šiuo metu turėtų užčiaupti savo kakarines. Trumpai sakant, apie patriotus ir nepatriotus.

Patriotizmas kartais yra geras, o gal net ir naudingas daiktas, pavyzdžiui, vaikus auklėjant. Tačiau blogai, kai patriotizmas patenka į demagogų rankas, kurie ima rūšiuoti suaugusių žmonių visuomenę į patriotus ir nepatriotus. Tai eina prieš patį pagrindinį demokratijos principą, kad visi žmonės yra lygūs, kaip, pavyzdžiui, iškilmingai skelbė Amerikos nepriklausomybės deklaracija. Žinome, kaip patriotizmas suskaldė mūsų išeivijos visuomenę. Matome, ligi kokių kvailysčių prieinama bandant Amerikos dižiąsias politines partijas matuoti patriotizmo masteliu. Atsimenu, kaip vienas mūsiškis New Yorko laikraštis ir mano mažybės adresu parašė: "Dėkui Dievui, kad pagaliau ir Trumpa sugrįžo į patriotinę liniją". "O iš kur jūs",— tada pasakiau, — "gudročiai ilgaausiai, žinote, kas yra toji patriotinė linija!" Ar ne tą patį reikėtų pasakyti ir tiems patriotizmo fariziejams Lietuvoje, kurie nuolat kartoja: "Ačiū Tau, Viešpatie, kad mane sutvėrei geresniu už kitus". Žinia, kaip Kristus pasmerkė tokius religinius fariziejus.

Vincas Trumpa

(Žodis, tartas, Tautos dienos minėjimo programoje, Los Angeles, Calif. 1990.9.9.)

Vaizdas iš Lietuvių Dienų '90 šventės-mugės, Šv. Kazimiero parapijos kieme, Los Angeles.

A view of the Lithuanian Fair '90 held at St. Casimir's church yard in Los Angeles.

Photo by Valerija Baltušienė

LIETUVIŲ DIENOS — LA '90

LITHUANIAN FAIR — LA '90

Garbės svečiai atidaro Lietuvių Dienas, Los Angeles, 1990 m. rugsėjo 22 d. Iš k.: Š. Marčiulionis, L. A. councilman H. Bernson ir councilman M. Woo (turintis garbės lietuvio titulą).

Distinguished guests opening the Lithuanian Fair in Los Angeles, Sept. 22, 1990. From left: S. Marciulionis, councilman H. Bernson and councilman M. Woo (an honorary Lithuanian).

Mažieji lietuviukai pradeda Lietuvių Dienų šventės programą.

Lithuanian children at the beginning of the program at the Lithuanian Fair, in Los Angeles.

Photo by Valerija Baltušienė

"Lietuvių Dienų" žurnalo piknike, Los Angeles. Iš k.: žurnalistai — J. Kojelis ir B. Raila, istorikas V. Trumpa, poetas-rašytojas P. Visvydas ir poetas Bernardas Brazdžionis.

At the "Lithuanian Days" magazine picnic in Los Angeles. From left: journalists — J. Kojelis and B. Raila, historian V. Trumpa, poet-writer P. Visvydas and poet Bernardas Brazdžionis.

Photo by Valerija Baltušienė

"DAINUOJANČIOS ŽEMAITĖS" CHIKAGOJE

"Dainuojančios žemaitės", vokalinis vienetas savo veiklą pradėjo 1980 metų rudenį. Šį moterų trio sudaro tikros žemaitės: Bronė Stravinskienė, pirmasis balsas; Danutė Varanackienė, antrasis balsas ir Aldona Underienė, trečiasis balsas. Muzikinis vieneto vadovas (suvalkietis) Kazys Skaisgirys. Daugeliui pasirodymų talkino JAV gimusi jauna lietuvaitė pianistė Alvydė Eitutytė-Martinienė.

Šis moterų trio atsirado savaime, be jokių planavimų: Švč. Mergelės Marijos Gimimo parapijos choro piknike, trys dainininkės atliko trumpą programą — po to, jas ėmė kviesti organizacijos ir pavieniai asmenys atlikti programas, giedoti bažnyčiose.

Teko didinti dainų ir giesmių repertuarą į kurį įtraukta religinės giesmės, patriotinės, liaudies ir pramoginės dainos; viso — 63 kūriniai.

Religinę programą sudaro 26 giesmės, kaip "Apsaugok, Aukščiausias" Sasnausko; "Mūsų žemė — Lietuva" St. Gailevičiaus; "Nuolankiai prašom" Rossini ir "Marijos ašaros" nežinomo kompozitoriaus Lietuvoje.

Iš dainų populiariausia — J. Gaidelio "Už jūrų, už kalnų" (iš operos "Dana"), sekanti "Įausiu į dainą" Venckaus; "Pempel" žemaičių liaudies daina ir "Gimtinės dangus" T. Makačino.

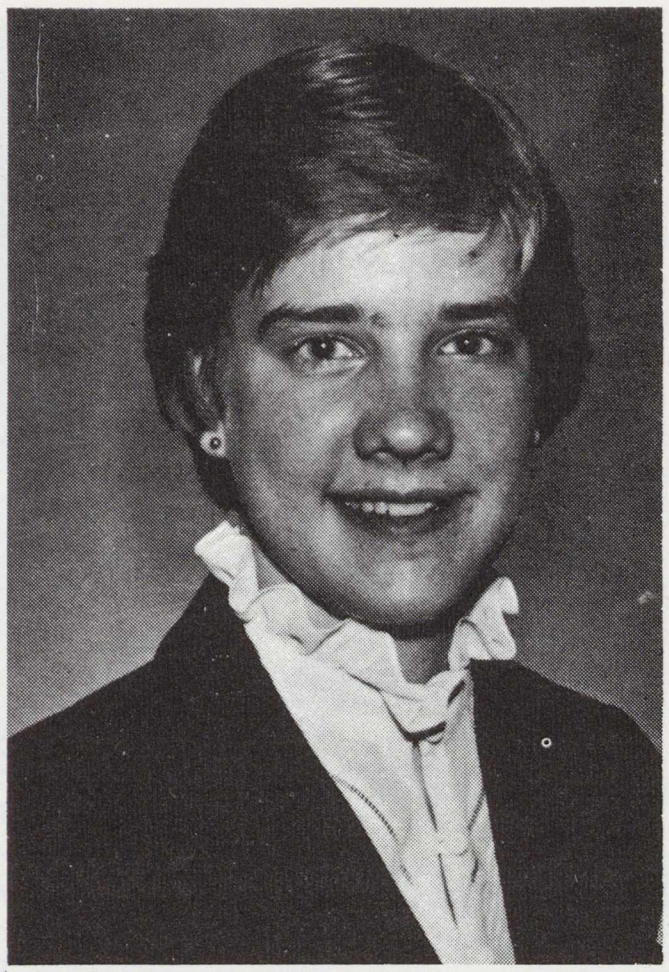

Alvydė Eitutytė, "Dainuojančių žemaičių" akompaniatorė.

Miss Alvydė Eitutis, accompanist for the "Singing Žemaitės"

"Dainuojančios žemaitės": Bronė Stravinskienė, Danutė Varaneckienė, Aldona Underienė ir jų vadovas Kazys Skaisgiris.

"Singing Žemaitės (Samogitians)": Bronė Stravinskas, Danutė Varaneckas, Aldona Underis and the leader Kazys Skaisgiris.

Photo by Jonas Tamulaitis

"Dainuojančios žemaitės" 1984 metais išleido 15-kos dainų ir 17-kos giesmių kasetę, kurią ruošiant fortepijonu ir, Švč. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčios, vargonais palydėjo pianistė Alvydė Eitutytė. Rekordavimą atliko ir kasetę paruošė Anatolijus Šlutas. Kasetėse įdainuota šių kompozitorių kūriniai: Andrulio, Bražinsko, Brock, B. Budriūno, J. Gaidelio, St. Gailevičiaus, J. Gaubo, Vl. Jakubėno, Karkos, Kavecko, T. Makačino, Meler, A. Mikulskio, Palio, Rossini, Sasnausko, Senkaus, Sibelius, St. Sližio, F. Strolios, Šopagos, Šukio, J. Švedo, R. Underio, Vaitkevičiaus ir Venckaus.

Daugumą programų "Žemaitės" atliko Chikagoje ir apylinkėje, — turėjo keletą išvykų į Putnam (Connecticut, Matulaičio namuose), Indiana, Kennebukport (Maine) , Wisconsin ir Washington (D.C. parengime lituanistinei mokyklai remti). 1985 m. rugsėjo 28 d. "Dainuojančios Žemaitės", su dainininko boso Broniaus Maciukevičiaus talka, A. Eitutytei akomponuojant, atliko programą dienraščio "Draugo" bankete (Jaunimo Centre).

K. Skaisgirys

LIETUVA IR ESTIJA PRIIMTOS PILNATEISĖMIS NARĖMIS Į SOCIALISTŲ INTERNACIONALĄ

1990 m. spalio 8-9 d. New Yorke įvykęs Socialistų Internacionalo Kongresas vienbalsiai priėmė Lietuvos ir Estijos Socialdemokratų partijas pilnateisėmis narėmis. Latvijos priėmimas atidėtas iki sekančio kongreso dėl įvykusio Latvijos Socialdemokratų Partijos skilimo.

Lietuvos SDP Kongrese atstovavo jos pirmininkas prof. Kazimieras Antanavičius ir užsienio delegatūros narys Jurgis Valaitis. Po priėmimo nutarimo K. Antanavičius pasakė trumpą kalbą (angliškai) pabrėždamas, kad šis įvykis skina kelią į pilną Lietuvos nepriklausomybę. K. Antanavičius už priėmimą ypatingai padėkojo dabartiniam Socialistų Internacionalo pirmininkui, buvusiam V. Vokietijos kancleriui Willy Brandt. Kongreso dalyviams entuziastingai plojant, K. Antanavičius apjuosė pirmininką specialiai šiam įvykiui Lietuvoje išausta tautine juosta. K. Antanavičius pareiškė viltį, kad visos socialdemokratų partijos padės Lietuvai šiuo kritišku metu ir pabrėžė, kad laisvu noru pasiryžus grąžinti Lietuvai nepriklausomybę, dabartinė lietuvių karta šio uždavinio niekad neatsisakys.

Šiam įvykiui dirvą paruošė Lietuvos Socialdemokratų Partijos delegatrūros nariai užsienyje, kurie Socialistų Internacionale dalyvavo patariamuoju balsu. Pasisekimą nulėmė LSDP pirmininko K. Anatanavičiaus aktyvus įsijungimas į Socialistų Internacionalo veiklą, pažintis su jo vadovybe, bei Socialistų Internacionalo komisijos apsilankymas Lietuvoje ir jos pareikštas įsitikinimas, kad LSDP yra reikšminga ir krašte visuotinai respektuojama organizacija.

Po kongreso įvykusioje spaudos konferencijoje ypatingo dėmesio, kaip naujų pilnateisių narių atstovai, susilaukė K. Antanavičius ir estė Marju Lauristin.

(ELTA, 1990 m. spalio 10)

— — — — —

KNYGŲ PASAULY

Antanina Garmutė **Ąžuolų randai**. Dokumentinės apybraižos iš Sibiro. Knyga iliustruota, 128 psl. Kaina 6 dol. (persiuntimas 1 dol.).

Redagavo kun. dr. Pr. Gaida, išleido "Tėviškės žiburiai", Toronte, 1989.

A. Garmutės stilius vaizdus, lengva skaityti.

— — — — —

Algirdo Gustaičio **Sodininkai.** Algis Trakys ir Taksiukas Šleivys jau penktoje nuotykių knygutėje. 30 psl. Gausiai iliustruota Ilonos Brazdžionienės-Kerr, išleido JAV Lietuvių Bendruomenės Švietimo Taryba, 1988 m. Kaina 4 dol. Platina "Draugas", Lituanistinės mokyklos. Los Angelese: Šv. Kazimiero parapijos knygyne ir "Lietuvių Dienų" administracijoje.

DRAMOS KONKURSAS

Los Angeles Dramos Sambūris skelbia **veikalo konkursą.** Konkurso premija — du tūkstančiai dolerių. Veikalus (dramas, tragedijas, komedijas ir t.t.) prašome prisiųsti iki 1991 m. birželio mėn. 1-os dienos, šiuo adresu:

Vincas Dovydaitis, 4741 Cromwell Ave., Los Angeles, CA 90027, USA.

Sąlygos konkursiniam veikalui:

a) veikalas turi būti naujas, niekur neskelbtas, parašytas rašomąja mašinėle, dvigubu tarpu tarp eilučių;

b) pageidaujama **trijų veiksmų drama;**

c) veikalo trukmė — ne ilgiau kaip dvi su puse valandos;

d) veikalas, dekoracijų ir pastatymo atžvilgiu, turi būt nesudėtingas, pritaikytas paprastai scenai, kad keliaujant būtų galima lengvai pervežti;

e) nedaugiau kaip devyni veikėjai.

Veikalą pasirašyti slapyvardžiu. Siunčiant veikalą įdėti atskirą, užklijuotą voką su autoriaus pavarde, adresu ir telefono numeriu. Ant voko viršaus užrašyti slapyvardę.

Premijuoto veikalo autorius, dalyvaudamas konkurse, suteikia Los Angeles Dramos Sambūriui išskirtinę teisę, dviejų metų laikotarpiui, veikalą statyti sambūrio pasirinktu laiku ir pasirinktose vietovėse.

Nepremijuoti veikalai bus grąžinti autorių nurodytu adresu.

Los Angeles Dramos Sambūris

———————

LIETUVIŲ — ŠVEDŲ KAUTYNĖS

Švedai, XVI a. įsiveržę į Lietuvą, išsivežė daug karinių ir kitų trofėjų, kurios dabar randasi įvairiuose Švedijos muziejuose, bibliotekose.

Kai kurios lietuvių — švedų kautynės yra kruopščiai dailininkų atvaizduotos, istorikų aprašytos, atspausdintos meniškais plakatais.

Algirdas Gustaitis tris tokias kautynių graviūras paruošė su lietuviškais vertimais: 1656 m. kovo mėn. 25 d. lietuvių — švedų kautynės prie Pilypavo (Pilypavas yra Suvalkų apskrityje); 1656 m. spalio mėn. 12 d. lietuvių — švedų kautynės prie Sandomiro (Sandomiras — yra į pietų rytus nuo Varšuvos).

Lietuvai reikšmingiausios lietuvių — švedų kautynės įvyko 1605 m. rugsėjo 27 d. prie Salaspilio, dabartinėje Latvijoje. Lietuvos kariuomenė, vadovaujama Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos etmono Jono Karolio Chodkevičiaus (Katkaus), sumušė žymiai didesnę Švedijos kariuomenę. Kautynių brėžinyje aiškinimus lotyniškai į lietuvių kalbą išvertė kun. dr. prof. Paulius Rabikauskas, — aiškinimai Algirdo Gustaičio. Jiedu parengė tekstą ir minėtuose 1656 m. brėžiniuose. Išleido Lietuvių Istorijos Draugija, Chicago, IL, 1988 m. Graviūras galima gauti: ''Drauge'' ir pas kitus spaudos platintojus. Los Angeles — Šv. Kazimiero parapijos apatinėje salėje pas D. Domkienę.

"KNYGOS LIETUVAI" KONTEINERIS IŠKELIAVO Į KAUNĄ

Sukrovę 20 tonų knygų Lietuvai LKRS štabas ir prisidėję savanoriai, bei svečiai iš Lietuvos. Pirmoji eilėj ketvirtas iš k.: Religinės Šalpos vedėjas kun. Kazimieras Pugevičius.

The staff of Lithuanian Catholic Religious Aid, with volunteers and guests from Lithuania, after loading 20 tons of books for Lithuania. Fourth from left in the first row is Father Kazimieras Pugevicius, manager of Religious Aid. Photo by Algis Norvila

Lietuvių Katalikų Religinė Šalpa pasiuntė 20 tonų knygų į Lietuvą, praneša Lietuvių Informacijos Centras.

Vykdydama savo ''Knygos Lietuvai'' projektą, Religinė Šalpa New Yorke rinko įvairios tematikos knygas, daugiausia mokslines, taip pat ir periodikos, kaip National Geographic, Aidus, Ateities ir kt. žurnalų komplektus. Pasiųsta ir pora Lietuvių enciklopedijos komplektų, įskaitant vieną Tautos Fondo finansuotą.

Šiame krovinyje: matematikos, fizikos, kompiuterio bei kitų griežtųjų mokslų knygos; istorijos vadovėliai, politologijos, teisės ir ekonomikos leidiniai; religinė literatūra, teologijos ir filosofijos studijų literatūra; grožinė literatūra ir pan. Iš viso pasiųsta 1005 dėžių, be knygų dar ir liturginių reikmenų ir drabužių.

Knygas suaukojo asmenys, organizacijos, bibliotekos ir universitetai iš New Yorko apylinkės. Stambesnių aukotojų tarpe: kun. Vl. Jaškevičius, SJ, iš Fordhamo universiteto, Tėvai Pranciškonai, prof. William Adams iš Pace universiteto, dr. E. Kučinskas, A. ir R. Razgaičiai, Vitalis Žukauskas, A. Samušis, Long Island universitetas, Ramutė Česnavičienė, Vida Penikienė, N.Y. Ramovėnai ir ''Knygos Lietuvai'' vykdytoja — Lietuvių Katalikų Religinė Šalpa.

Savo išleistų leidinių egzempliorius taip pat paaukojo: Lawyers' Committee for Human Rights, Institute for Democracy in Eastern Europe, Carnegie Council on Ethics and International Affairs ir Ethnic Community Services.

Knygos skirtos: Vilniaus universitetui, Kauno Vytauto Didžiojo universitetui, Kauno ir Telšių seminarijoms, pranciškonų vienuolynui Kretingoj, ateitininkams, skautams, Krikščionims Demokratams, Lietuvos Aukščiausiai Tarybai, Ministrų Tarybai, Žydų Kultūros draugijai, Caritas, Kuršėnų gimnazijai ir kt.

20 tonų konteinerį pakrovė Religinės Šalpos štabas, savanoriai, bei svečiai iš Lietuvos, įskaitant New Yorke koncertuojančią roko grupę BIX.

Uščinkuotas konteineris Rafaela laivu išplaukė į Hamburgą, Vokietijoje, iš ten sunkvežimiu — į Kauną, Caritas būstinę. Caritas rūpinsis knygų išdalinimu.

(LIC, 1990 liepos 16)

———————

"Sidabro lietus" — įvairių tautų pasakos. Iliustruota. 152 psl. Išleido A. Mackaus leidykla. Parinko ir parengė Vladas Civinskas ir dail. Romas Viesulas.

Kaina 20 dol. (persiuntimas 2 dol.)

— — — — —

Juozas Šiaučiulis ''Gimtos žemės sauja''. Eilėraščiai. 112 psl. Išleido L. Š. S. T., Lietuvos karaliaus Mindaugo šaulių kuopa. Knyga gaunama pas autorių: Mr. J. Šiaučiulis, 1500 De Seve St., Montreal, P. Q. Canada, H4E 2A7. Kaina 6 dol. su persiuntimu — 7 dol.

ENGLISH SECTION

JONAS BASANAVIČIUS
The Voice of Lithuania
Part II. Our Man in Moscow

© *by Albert Cizauskas*

In 1873, at the age of 22, Basanavicius enrolled in the history and language department at the University of Moscow. For those Lithuanians, who, like Basanavicius, wished to pursue professional-level studies, it was necessary to go abroad since the Czar's government, in its efforts to Russify Lithuania, had closed the University of Vilnius after the insurrection of 1831.

Basanavicius' life in Moscow as a university student resembles, in some respects, the bohemian existence so poignantly immortalized by Puccini. But with this significant difference: as a member of the small Lithuanian minority, he experienced the petty nationalistic prejudices of both the Russians as well as the Poles, even though the latter themselves were victims of Muscovite bias.

Jonas lived at first in a boarding house for students run by a Lithuanian-Polish woman where he quickly made a number of acquaintances and one or two friends. He was disappointed, however, that the relatively few Lithuanian students had fallen prey to their countrymen's age-old failing: a lack of ''harmony'' (''sandaros n'esant''), which, in this instance, hindered the establishment of an association common to all of them. Instead, they splintered into smaller groups, which, like students everywhere, would often get together for beer, song and talk.

While Basanavicius deplored the lack of greater unity among the Lithuanians, he was shocked to discover elements among them which tried to thwart such limited Lithuanian activity as existed. The reader of his autobiography can feel the almost-physical sense of loathing in his description of one of the troublesome students as an unscrupulous fellow, ''with small, pig-like, restless eyes.'' Basanavicius asserts that the student was a member of a Polish ''police'' society, spied upon his fellow countrymen, stole their mail, persecuted them in various other ways, and denounced them to the larger Polish community for their Lithuanian sympathies. There is a hint of Dostoyevsky in this unsavory episode, one which sheds light upon the abrasive nature of east European politics. It also reveals Basanavicius' emotional absorption in things Lithuanian, which makes it all the more unusual that he either was unable, or did not try, to unify the Lithuanian students. Apparently, his time had not yet come.

An Empty Purse

There were more problems to student life in Moscow than the unwholesome intrusion of partisan nationalism. There was, for example, the practical question of money for a young person of limited means. After several months, Jonas found himself penniless (''mano masneli istustejo''). Even though his father sent him a few rubles from time to time, Jonas was compelled to seek employment to make ends meet. He tried the most obvious course, taking up tutoring.

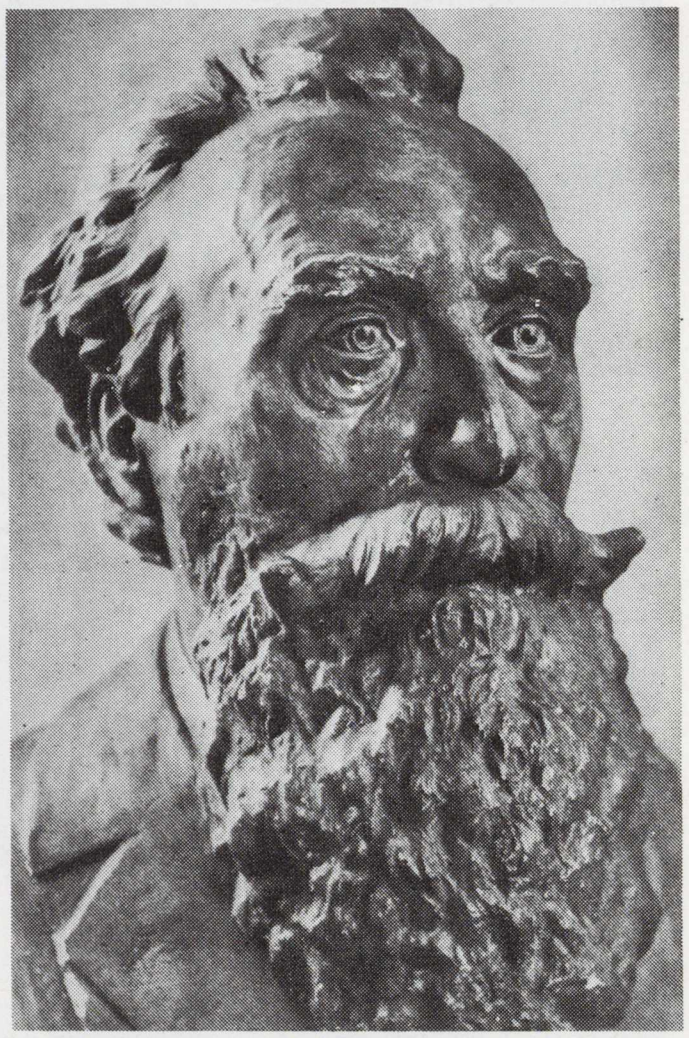

Dr. Jonas Basanavicius. Sculpture by J. Zikaras.
Dr. Jonas Basanavičius — J. Zikaro skulptūra.

Probably because of his engaging personality and his erudition, Jonas readily found employment with a surprisingly-wide assortment of Russian society. His first pupil was a Russian duke's 16-year old daughter, whom he instructed in the Russian language, history and mathematics. He then tutored the daughter of a Russian colonel. The young university student, susceptible to feminine charm from his earliest years, found her very attractive (''labai daili mergina''). His third pupil, Olga, was the sister of a restaurant owner. He describes her as a ''fine and sympathetic'' woman who was preparing to become a teacher. In the meantime, Jonas found another and less expensive place to live, the rental for which he defrayed, at least in part, by teaching the family children.

Basanavicius piques our curiosity but provides no details about his association with these persons or the nature of life in such circles in the Moscow of the late 19th century. As a biographer, Basanavicius is selective in his recollections, at times rousing our interest with strikingly personal observations and at times blanking out the past with surprisingly bland treatment. He does confess, however, that he earned little from his tutoring so that he found life very difficult during his first year in Moscow. In fact, he wondered more than once if he would be able to stick it out.

Choice of a Career

Among his courses, Basanavicius mentions those on the middle ages, the French revolution, the history of Russian literature, and comparative linguistics. Although we know that he admired Russian literature, we do not know which works were his favorites. Dostoyevsky and Tolstoy were writing their great masterpieces at that very time and it would have been interesting to learn of his reaction, and those of his professors, to these giants of world literature.

While respecting certain professors, Basanavicius bitterly complains that, by and large, his department was riddled with prejudiced and boring instructors. They seemed to bear a special grudge against ''Catholics,'' a term with which they lumped together the Polish and Lithuanian students. In one of his courses, Jonas found himself the only ''Catholic,'' to his great discomfort. Even worse, the professors were unable to elicit the slightest interest from the students in the subject matter because of their tedious manner of presentation. For these reasons, and because he was finding it increasingly difficult to support himself, Basanavicius abruptly decided to abandon the humanities for the study of medicine.

And so, after the end of his second semester, he applied for one of the several scholarships reserved for Lithuanians in the school of medicine at the University. There were, at that time, ten such scholarships available to graduates of the Mariampole and Suvalku gymnasia. One of these was awarded to Basanavicius. He now received several hundred rubles a year from the government, and this, together with a dribble of money from his hard-pressed father, enabled Jonas from then on to

live moderately well (''vidutiniskai pragyventi'').

Jonas was very much interested in his new studies at the University (''medicina man labai patiko'') which then boasted the most prestigious school of medicine in the whole of Russia. He still pursued his first love, however, and combed the libraries and museums of Moscow in his spare time for information on Lithuanian history. During his school holidays, he would return home and travel about the countryside, digging in ancient ruins and adding to his growing knowledge of Lithuania's past. He also made it a point to visit both Kaunas and Vilnius on his trips, seeking out persons with similar interests. On one of his excursions, he made the acquaintance of Father (later Bishop) Baranauskas, the great poet and patriot of the Lithuanian renaissance. This intense preoccupation with his country's past, during the formative period of his life, helped shape the man who became, in the view of many, the prophet of the future, an independent Lithuania.

While at Moscow, Jonas also attempted to begin his literary career by writing ''popular books'' on Lithuanian subjects. The one work he specifically mentions was entitled ''The ABC's or Elementary Book for Lithuanian Farm Girls.'' It was also his intention to test the Russian ban on Lithuanian printing, but all his literary efforts were turned down.

Despite the competing demands of his interests, Basanavicius managed to become a well-trained physician by the time he graduated in 1879. He knew, however, that the government would, sooner or later, find him a post somewhere in the interior of Russia where he would be compelled to serve as a means of repaying his scholarship. It was in this fashion, he notes with some sarcasm, that the Russian government bribed needy students into its service. Jonas, however, was determined not to be sent to the Russian boondocks. During his Moscow days, his health had been none too good, weakened by inadequate nutrition. On top of this, he had contracted a severe case of pleurisy which damaged his lungs. Accordingly, it was not too difficult for him to demonstrate to the authorities that he had to live and work in a warmer climate.

The course of international politics now also turned in his favor. While at the University, Basanavicius had become acquainted with several Bulgarian students. They informed him their country was seeking doctors and they encouraged him to apply for a medical position. Russia had just defeated the Turks in one of their numerous wars with each other. In a punitive settlement, the Czar had detached Bulgaria from the crumbling Turkish Empire and granted it self-government. As an autonomous country, Bulgaria needed trained persons in many professional fields. Medicine was one of these and, in view of Basanavicius' health problem and Bulgaria's position as a dependency of Russia, the new doctor easily obtained permission to emigrate.

The Bulgarian government was happy to have Basanavicius, a graduate of the renowned Moscow University. It even sent him a sum of 400 gold franks for his trip. Basanavicius felt himself newly affluent and, in happy spirits, bade a fond farewell to his many friends in Moscow as he left for Bulgaria a few days before Christmas in 1879.

* * * * *

(Future installments will deal with Basanavicius' medical career in far-off Bulgaria, his growing involvment in the Lithuanian independence movement, his marriage to a beautiful Bohemian woman, and a mysterious attempt on his life).

FREE MARKET ECONOMIC EDUCATION PROGRAM PLANNED FOR LITHUANIA

Lithuanian-Americans will be interested to learn of proposed Economic Education program to be offered to universities, office-holders, factory managers and other leadership people in the country of their forefathers and in other former Communist countries in Eastern and Central Europe.

The program is planned in response to an urgent need for private enterprise, Free Market education — practical ''how to'' knowledge and information — on the part of leadership people in the countries now emerging from decades of life under the communist economic system.

The proposed program is a project of the Americanism Educational League, a patriotic organization established in California in 1927 to expose the fallacies of the Socialist, Communist and Fascyst systems of government and economics.

The Americanism Educationa League operates a large audio-visual Library lending Free Enterprise and anti-communist films and video cassettes to schools and colleges. The League also conducts widely known Milton Friedman Private Enterprise Essay Contest in hundreds of American colleges.

The proposed Economic Education porject for Central/Eastern Europe calls for distributing packets of the ''Free to Choose'' video cassettes narrated by Dr. Milton Friedman, the world-famed economist and Nobel — rize-winner in Economic Science; books on elementary Free Market economics; and booklets on commercial law as practiced in countires under Free Market systems.

Although the Americanism Educational League had developed many contacts in Central and Eastern Europe over the past 64 years, suggestions are needed from people with close knowledge of the region: ideas and specific names and addresses of people who should be reached, Your suggestions may be sent to the Americanism Educational League, Post Office Box 5986, Buena Park, CA 90622.

PETA PRESENTS AWARD TO BIRUTE

Dr. Birute Galdikas with orangutan in Indonesia.
Dr. Birutė Galdikaitė su orangutangu, Indonezijoj.

On September 15, 1990, the People for the Ethical Treatment of Animals (PETA) honored Dr. Birute Galdikas as one among 15 recipients of anis Humanitarian awards for 1990. To accept in her stead, vice president, Dr. Gary Shapiro, and Executive Director, Dr. Lilian Rachlin, flew to Washington D. C. Dr. Galdikas officially accepted the award by video.

PETA awards are to honor those ''individuals and companies who have taken risks and devoted time and attention to creating a more compassionate world.''

Most of the other award recipients were either celebrities from the entertainment milieu (television, film, and rock stars) or noteworthy politicians. Dr. Galdikas, the only scientist recognized this year, was honored for her dedication as founder and director of the Orangutan Research and Conservation Project and for her direct involvement in rescuing six baby orangutans that were victimized by the exotic animal smuggling trade, and arranging for their safe return to their homeland in Indonesia.

HIGH-LEVEL OFFICIALS ISSUE APPEAL TO NATIONS OF THE WORLD AT 37TH LITHUANIAN STUDY WEEK IN SWITZERLAND

President Landsbergis addressing Einsiedeln Lithuanian Study Week.
Prezidentas Landsbergis kalba Lietuvių Studijų Savaitės dalyviams, Einsiedeln, Šveicarija.

President Landsbergis meeting with former President of Swiss Confederation, Rudolph Friedrich.
Prezidentas Landsbergis susitikime su buvusiu Šveicarijos Konfederacijos prezidentu, Rudolph Friedrich.

President Landsbergis signing Swiss-Lithuanian Association Book while (from left to right) Sylvia Ghiofa, a Lithuanian citizen living in Geneva, Aime Cantin, President of the Swiss-Lithuanian Association and Irene Kastli, organizer of the 37th Lithuanian Study Week, look on.
Prezidentas Landsbergis pasirašo Šveicarų-Lietuvių Sąjungos knygoje. Jį stebi, iš k.: Sylvia Ghiofa, lietuvaitė gyvenanti Šveicarijoje, Aime Cantin, Šveicarų-Lietuvių Sąjungos pirmininkė ir Irena Kastli, 37-tos Lietuvių Studijų savaitės organizatorė.

The President and Vice-President of Lithuania, together with representatives of the Lithuanian Community in Europe and North America, meeting in Switzerland, issued an appeal on August 11 to the nations and countries of the world. They declared that the restrictions on the sovereignty of Lithuania must be abolished as soon as possible; that Lithuania must be given control of its borders; and that the USSR has no legal basis to hinder contacts between Lithuanian citizens and individuals living in other lands or to obstruct the efforts of Lithuania to join international organizations.

They stated that international law as a whole was threatened when a large nation was allowed by the use of force to appropriate the rights of nations and States.

About 150 people from a dozen countries gathered in a rural Swiss valley for the 37th European Lithuanian Study Week. This year it was held from August 5 to 12 at Einsiedeln, a small town famous for its centuries' old cloisters and miraculous "Black Madonna." They met and listened to the President and Vice President of Lithuania, as well as other eminent persons, discuss questions of importance to Lithuania and Lithuanians.

Vytautas Landsbergis, on a rare visit outside Lithuania since becoming President, travelled to Switzerland to meet Lithuanians living abroad. Although Mr. Landsbergis' visit was unofficial, he received a former President of the Swiss Confederation, Rudolf Friedrich, at Einsiedeln. On August 10, he was received officially at Berne by the Secretary of State, Klaus Jacobi, as President of the Lithuanian Republic. However, that did not imply recognition by Switzerland, which considers Lithuania to still be part of the Soviet Union.

Addressing the seminar on Monday, August 6, the President described the developments in the Republic since its declaration of independence on March 11. Mr. Landsbergis noted that summer had come to the Lithuanian nation at last, after 50 years of waiting, and that they were approaching perhaps the hardest stage in the process — a hard winter linked with a "political" winter.

He recalled that the aim of the "real cold war," which was also a psychological war, launched by the Soviets shortly after Lithuania's declaration of independence was to

degrade Lithuania, to show how weak it was and how unimportant were its decrees, declarations and laws — to degrade and break it so that Lithuanians would truly feel themselves powerless, abandoned and all alone in the world just as they were after the Second World War. They endured, but they were not broken. It was necessary to end the Second World War in the Baltic region as well by eliminating its results, including the occupation, Mr. Landsbergis declared.

The Vice President of the Lithuanian Parliament, Kazimieras Motieka, noted in an interview that the negotiations with Moscow would start with the conflicts over frontiers and military service. He considered Moscow's claim for Klaipeda and Byelorussia's for six eastern districts not to have the least juridical basis. Klaipeda had been accorded to Lithuania legally under the Treaty of Versailles following World War I. Furthermore, the frontiers of the region had been fixed by the first Lithuanian-Soviet Treaty of July 12, 1920.

The other main problem area, military service, threatened to deteriorate even further, because the beginning of the negotiations between Vilnius and Moscow would have to be accompanied by a 100-day moratorium on the laws adopted after 11 March.

An address on the theme of dream and reality in Lithuania was delivered by Prof. Dr. R. Povilonis, Rector of Vilnius University. On the one side was the ideal of independence, on the other, the war of nerves and the economic blockade by Moscow to bring Lithuania to its knees. Prof. Dr. V. Bieliauskas, President of the Lithuanian World Community, spoke about the past, present and future of Lithuania and of the Lithuanian Diaspora. The Rev. Dr. J. Juraitis, a Pastor in Sion, Switzerland, discussed the self, religious belief and nationality.

There was also the urgent need to try to salvage the economy and to separate it from the Soviet system. In this regard, Mr. Landsbergis noted that the blockade had enabled Lithuania to develop an alternative economy. It now had trade contacts with the Soviet Republics, as well as countries like Czechoslovakia and Poland, and was avoiding Moscow's central planning.

For the Lithuanian people, above all for that generation which had not known the war, it was a very difficult challenge said the poet Marcelius Martinaitis, who is also President of the Lithuanian-Swiss Association. But what was hardest to accept was that the Western Governments did not support them as they have hoped. The blockade had made them aware of their limits, Mr. Martinaitis declared, but nothing would destroy their will for independence.

Frances Vaskiute
Switzerland

All photos by Frances Waskes-Fischer

IRON CURTAIN CONTINUES TO MELT

Remarkable events have been taking place in Switzerland and no doubt elsewhere in Europe during the past several weeks. The two principal leaders of the Lithuanian Government — Landsbergis and Motieka — participated in the 37th Lithuanian Study Week which took place at Einsiedeln, Switzerland, from August 5 to 12. Other high-level as well as ordinary Lithuanian citizens were also able to attend and mingle with Lithuanians from a dozen countries of Europe and North America. The Polish authorities gave Mr. Landsbergis' vehicle an honour guard escort from the Lithuanian border to Warsaw, where he and Mrs. Landsbergis took a plane to Zurich.

Ensemble "Ratilio" during their appearance at St. Cergue, a small town in the Jura Mountains above Geneva.
Lietuvos ansamblis "Ratilio" atlieka programą St. Cergue miestelyje, Jūros kalnuose, netoli Genevos, Šveicarijoje.
Photo by F. Waskes-Fischer

RATILIO, a 40-member folkloric group from Vilnius University, performed for the second time within a two-year period at the Fetes de Geneve, an annual celebration of life in Geneva. (Normally the Swiss organizers make entertainers wait five years before inviting them back again.) During their non-stop visit to Switzerland, which lasted from August 8 to 14, the well-known group of musicians and dancers gave so many performances in Geneva and nearby towns, they had only half a day for shopping and sightseeing.

RATILIO charmed their audiences by performing ancient Lithuanian songs and dances, which they thereby help save from extinction. They also involved the on-lookers by inviting them to take part in the dancing. There was even a special dance for children only. The students of RATILIO, which was founded in 1968, do a lot of field work every summer in search of authentic old folk songs, dances and music. In its concerts, RATILIO tries to show local differences as well as the variety of folklore peculiar to each of the four ethnographic regions of Lithuania — Aukstaitija, Dzukija, Suvalkija and Zemaitija.

Even **tourists** from Lithuania have been spotted in Switzerland. They looked and acted just like tourists from anywhere, except that they had little money to spend. Receiving an ordinary Lithuanian citizen, as opposed to an official visitor sanctioned by the Soviet Government, was still an unusual event as recently as last year.

The Swiss-Lithuanian Association, with headquarters at Geneva, breached the Soviet embargo with the delivery to Vilnius on July 13 of urgently-needed medical supplies. At that time, other shipments of vital goods were also waiting at the border for clearance. The Soviet Consulate in Geneva did not seem too enthusiastic over such a shipment, so the President of the Association had to leave Geneva without a visa for Lithuania. However, he managed to convince the Soviet authorities in Warsaw that they were risking an unpleasant international incident with Switzerland if they blocked entry of the medical supplies. He delivered the goods.

If this flow of people and goods to and from Lithuania keeps up, the Iron Curtain has got to disappear, as surely and completely as did the Berlin Wall.

Frances Vaskiute
Geneva, Switzerland

HEALTH CARE ASSISTANCE FOR LITHUANIA

A new project to modernize and improve health care in Lithuania was unveiled recently by representatives of the Lithuanian government, Chicago's Lithuanian community and the University of Illinois at Chicago (UIC).

An agreement between the Lithuanian Ministry of Health and UIC's School of Public Health provides for exchanges of health professionals to guide the upgrading of health care in the East European nation of 3.7 million people.

"This is a historical moment for Lithuanian medicine," said Aleksandras Laucevičius, head of the Lithuanian Ministry of Health, who signed the agreement along with UIC's Interim Chancellor James J. Stukel at an Aug. 6 luncheon on the UIC campus. "We're pleased to have the help of this world-famous university in converting from a Soviet to a western model."

Jacob A. Brody, dean of public health, said he hoped the program would integrate the best of eastern and western health care. It's possible, he said, "that what we learn will be translatable back to the U.S. This is not a one-way street."

Lithuania's emergence during the past several months from a half-century of Soviet domination has produced unprecedented disruptions and strains in its society and economy. Officials from UIC, in preliminary talks with officials of the Ministry of Health, foresee a number of problems as the country tries to modernize its Soviet-model health care system while its economy simultaneously begins a shift toward free-market operations. Problems include:

- Outmoded and inefficient hospital facilities. The Soviet health care model encouraged high occupancy rates, resulting in hospital stays that officials termed "significantly longer than in the United States for comparable cases."
- Too many physicians. Lithuania has trained so many doctors that it now has three times as many physicians per capita as the United States. UIC faculty hope to find ways to absorb the oversupply of doctors into the market-oriented economy now emerging.
- Outdated medical and administrative techniques. Lithuania lags well behind the United States and Western Europe in the use of modern diagnostic testing and laboratory equipment, pharmaceuticals, common hospital supplies like disposable syringes, new surgical procedures and automated record keeping.
- Health insurance. Transferring even part of the state-run health system to the private sector will require some health insurance system.

The program will be implemented through the Center for Health Service Research in the School of Public Health. It is expected to continue over several years, as Lithuania's economy gradually shifts toward a free market.

The agreement calls for an exchange of physicians and other health professionals.

Officials plan to bring together visiting Lithuanians, UIC health sciences faculty and representatives of the U.S. health care industry to address specific issues, among them introducing new medical procedures and technologies to Lithuania, accrediting health care facilities, improving medical recordkeeping, establishing a quality control system for health care and phasing in health insurance programs.

UIC faculty in Lithuania will work with health ministry officials to gather data on matters such as the use of pharmaceuticals and the length of hospital stays. This information will provide a basis for policiy decisions and will aid in implementing quality control over health care.

Stukel said UIC was eager to offer input into the political and economic changes in Eastern Europe. Lithuania was an obvious partner, he said, because of UIC's strong ties to Chicago's sizable Lithuanian-American community. UIC is the only university in the nation with an endowed chair in Lithuanian studies.

In addition, negotiations are pending between UIC and Polish medical schools and with universities in Lithuania and Russia. The agreements, concluded during a recent trip to East Europe by then Chancellor Donal N. Langenberg and Manfred Cziesla, director of UIC's Office of International Affairs, will provide the East European countries, emerging from a half century of Soviet domination, access to science, engineering, medical and business faculties and programs at UIC.

An institutional linkage agreement between UIC and the University of Vilnius was signed by Langenberg and Rector Jonas Kubilius at a special ceremony attended by prominent leaders and members of the Lithuanian community and a group of UIC deans, faculty and staff on June 26.

(At Chicago, Sept. 19,1990)

— — — — —

LITHUANIAN CLASSIC IN DELUXE EDITION

K. Boruta's controversial 1938 novel, ***Wooden Miracles,*** is now available in English translation by Lithuanian scholar Milton Stark. Handsomely bound and illustrated by world-class artist V. K. Jonynas.

The book is avaluable addition to any library.

Morkūnas printing,
Chicago, 1988, hardcover, 237 pp., 31 illustrations, $25.00, postage paid.

Milton Stark
1642 Ocean Ave
Santa Monica, CA 90401

'THE STOOGES OF STALIN'

Recently, in the press, many articles on the Baltics have appeared, written by American reporters. Almost all blamed the Stalin-Hitler pact of 1939 as the sole cause for the cruel subjugation of the Baltic people by the Soviet Union. But this is only half the truth!

American reporters, for about 50 years now, have blasted Hitler many times for his atrocities and extermination of 6 million Jews. I do not blame you for this, but, at the same time, you barely mentioned Stalin's atrocities, which were far more brutal and exterminated more than 30 million of his enslaved people. Germans paid dearly for Hitler's crimes. Soviets paid nothing for theirs. President Bush is even bending backward to reward them.

I am still a living witness; please let me tell the truth: Lithuania, Latvia and Estonia were awarded to Stalin by American President Roosevelt and British Prime Minister Churchill at Yalta in 1945. Eisenhower acted as an enforcer. The same men also ceded almost a quarter of the best part of Finland to Stalin, as well as half of Poland, Bessarabia and parts of Romania (not counting small parts of Hungary and Slovakia). Those men ceded the whole of Eastern Europe to Stalin's terror.

Do you recall the Far East? Americans, with the atom bomb in their hands, donated North Korea and northern Japanese islands to Stalin and China to Mao Tse-tung. All this for Stalin's participation in the war against Japan for barely three days! Once a famous Russian writer, Solzhenitsyn, wrote: "In their own countries Roosevelt and Churchill are honored as embodiments of statesmanlike wisdom. To us (in Soviet prisons) their consistent shortsightedness and stupidity stood out as astonishingly obvious."

That's an expression of a writer; the common people simply refer to Roosevelt and Churchill as "the stooges of Stalin."

Who can forget almost 100,000 Cossacks, who were determined to fight Stalin to death rather than surrender? They hoped sincerely to be helpful to the Western Allies. Churchill, in his infamous and dirty British "double-dealing" act, betrayed and sold them back to Stalin. Similarly, Eisenhower delivered 220,000 men of Vlasov's army back to Stalin's henchmen. Civilians and soldiers alike, out of desperation, jumped into the river Elbe and tried to swim to freedom. Those who couldn't make it, together with the Cossacks, were hanged by Stalin on every available pole from the Baltic to the Black Sea.

Now another "Stooge of Gorbachev" is desperately trying to shore up the crumbling "Evil Empire" at the expense of Lithuanian freedom.

John Vilciauskas, Escondido, CA
(Times Advocate Opinion, June 19, 1990)

NJ LITHUANIAN LEADERS MEET WITH GOV. JAMES FLORIO

American-Lithuanian leaders of New Jersey met in a historic meeting with New Jersey's Governor Jim Florio, to discuss how New Jersey can participate in Lithuania's quest for full independence from the USSR. Attending were Gov. Florio, Commerce Commissioner George Zoffinger, Richard Gannon and David Scanlon, special aides to the Governor and Dr. Jack Stukas, Loretta Stukas, Roland Buchholz, Eleanor Rokas, Dennis Meizys, Paul Gelenitis, Julianna Liana and Vida Anton.

The meeting, which took place on Sept. 11 in the Governor's office in Trenton, included discussions of support by Mr. Florio for humanitarian aid from NJ medical and pharmaceutical firms, the exchange of ideas and plans for establishing trade between New Jersey firms and Lithuania, and the possibility of scholarships for promising technical students from Lithuania to New Jersey universities. Contacts were established and a promise of follow-up meetings was made.

At the end of the meeting, Mr. Florio presented the group with a proclamation expressing official support of the independence movement of the Lithuanian people.

The governor and his staff were most sympathetic to the Lithuanian cause, and the group was encouraged by the ideas discussed. This was the first instance of a U.S. State Governor's expressed support of Lithuania's goals.

— — — — —

U.S. — BALTIC FOUNDATION RECEIVES $25,000 GRANT FROM THE J.J. MEDVECKIS FOUNDATION

Washington, D.C. — The U.S. — Baltic Foundation (USBF) is pleased to announce receipt of a $25,000 grant from the J.J. Medveckis Foundation of Philadelphia, Pennsylvania. The grant will be used to support the Foundation's economic and social development programs in Lithuania, Latvia and Estonia.

Linas J. Kojelis, President of USBF, stated, "This generous grant will help the Foundation continue and expand its work with both the democratically elected governments and independent educational institutions in the Baltic States in areas critical to their social and economic development." Mr. Kojelis further announced that, Mr. John Medveckis, Partner and Director of the firm of Cook and Bieler (Philadelphia, PA) has joined the Foundation's Board of Directors. Mr. Medveckis was born in Latvia and emigrated to the U.S. in 1951.

USBF was established last May to develop and implement programs in business, public health and English language education and training. Current programs include a municipal management seminar scheduled for January 1991 in Vilnius, Lithuania entitled **Municipal Government in a Democratic, Free Market Society** and the **U.S. — Baltic Classroom**, which will establish a tele-optic educational communications link between the University of California, Los Angeles and two universities in the Baltics — the University of Latvia (Riga, Latvia) and Vytautas Magnus University (Kaunas, Lithuania). USBF is a 501 (c) (3), non-profit foundation, legally incorporated in Washington, D.C. *1990, News from USBF*

NJ Lithuanian leaders meet with Gov. J. Florio.
NJ lietuviai pas gubernatorių J. Florio.

STATE OF NEW JERSEY
EXECUTIVE DEPARTMENT

Proclamation

WHEREAS, Lithuania was recognized as a free and independent nation by the Free World, was a member of the League of Nations since 1921, and was a great friend of the United States; and

WHEREAS, Soviet invaders illegally occupied and annexed the Republic of Lithuania in 1940, using torture, concentration camps and psychiatric wards to deny the self-determination of the Lithuanian people, and

WHEREAS, the forced incorporation of Lithuania into the Soviet Union was never recognized by the United States; and

WHEREAS, on February 24, 1990, the citizens of Lithuania, through the vote of their Legislature, stated clearly and forcefully their desire for self determination and independence; and

WHEREAS, the Lithuania Legislature responded to their citizens and declared the restoration of the Republic of Lithuania on March 11, 1990; and

WHEREAS, Vytautas Landsbergis has become the newly-elected president of the Lithuanian Legislature;

NOW, THEREFORE, I, JIM FLORIO, Governor of the State of New Jersey, do hereby state that I support the people of Lithuania in their struggle for democracy, and commend the Lithuanian American community in New Jersey for their tireless encouragement and aid of their brothers and sisters in Lithuania.

GIVEN, under my hand and the Great Seal of the State of New Jersey, this seventh day of July in the year of Our Lord one thousand nine hundred and ninety and of the Independence of the United States, the two hundred and fifteenth.

GOVERNOR

BY THE GOVERNOR:

JOAN HABERLE, SECRETARY OF STATE

"LIETUVIŲ DIENŲ" ŽURNALO LOTERIJĄ PARĖMĖ
(pirko bilietus, prisiuntė aukų):

I. Adomaitis; A. Adomėnas; B. Albaitis; V. Aleksonis; Alex Realty; A. Alkas; J. Amos; J. Andrašūnas; A. Andriušis; A. Antanaitis; J. Antonitis; M. Antonitis; B. Apshaga, MD; B. Aras; E. Arbas; S. Augaitis; M. Augus; J. Babilius; Rev. A. Babonas; Fr. J. Bacevičius; V. Bacevičius; J. Bagdžius; T. Balchas; A. Balsys; U. Baltrėnas; L. Baltrėnas; Dr. J. Balys; K. Bandzevičius; E. Baranauskas; S. Barauskas; M. Barauskas; O. Barauskas; K. Bartašius; V. Barkus; A. Basiulis; V. Bernota; W. Berzinskas; W. Bielskis; A. Biliūnas; J. Bironas; O. Bleming; C. Bobelis; J. Boley; A. Bradley; Sophie Brazauskas; A. Bražėnas; A. Brazis; J. Briedis; vysk. V. Brizgys; V. Browne; R. Bureikienė; V. Butkys; R. Bužėnas; V. Čečėta; R. Čepulis; J. Černius; V. Cižauskas; A. Cizauskas; Crown Escrow Corp.; Rev. V. Cukuras; Rev. M. Čyvas; J. Dabrėga'; K. Daugėla; J. Daugėla; A. Daukantas; J. Denis; V. Deveikis; Fr. J. Domeika; J. Donnelly; R. Dovydaitis; Rev. A. Dranginis; V. Dubickas; C. Dudor; V. Dzigas; E. Eckberg; R. Finestone; S. Fledžinskas; N. Gabienė; P. Gailūnas; I. Galiūnas; P. Gaučys; V. Gavelis; dr. J. Genys; V. Gerulaitis; C. Getchen; J. Giedraitis; V. Gilys; J. Gliauda; I. Goddard; R. Goins; V. Grabauskas; A. Granosky; K. Graudienė; J. Gricius; K. Grigaitis'; Z. Grybinas; G. Gudauskienė; J. Gumbelevičius; I. Gurčinas; A. Gustaitis; P. Gyglys; J. Ignaitis; A. Jakubėnas; G. Janickas; S. Jankauskas; E. Jasinski; I. Jasiulaitis; I. Jasys; A. Jocas; E. Jonušienė; A. Jonynas; V. Juchnevičius; V. Juodvalkis; P. Jurgėla; S. Jurgilas; J. Jurkūnas; P. Karosas; dr. B. Kasakaitis; A. Kazickas; P. Kazlauskas; R. Kungys-Kesslau, N. Kiaušas; Rev. M. Kirkilas; J. Kloris; V. Klova; J. Kniuipys; J. Kojelis; V. Koklys; A. Konce; B. Kondratas; dr. A. Kontvis; Z. Korius; Rev. R. Krasauskas; J. Kregždė; L. Kriaučeliūnas; J. Kriaučiūnas; M. Krikščiūnas; prel. J. Kučingis; C. Kulas; E. Kulikauskas; A. Landsbergis; Lariat Motel; dr. A. Laucis; J. Laučka; A. Laurinaitis; V. Lembertas; M. Lembertienė; L. Lenichek;G. Levisnkas; V. Liaukus; E. Likanderis; A. Litvinas; J. Liudžius; J. Lopatauskas; J. Lukas; A. Lukas; J. Lungys; J. Mačiulaitis; K. Majauskas; W. Markalonis; A. Markevičius; A. Martin; F. Masaitis; R. Masiulionis; V. Mathieu; A. Mažeika; R. Medonis; I. Medziukas; O. Mekišienė; A. Merkelis; O. Merkienė; J. Meškauskas; J. Mikaila; J. Mikelaitis; K. Mikėnas; P. Mikšys; A. Milaknis; C. Miles; A. Milūnas; V. Minsevičius; D. Mitkienė; M. Mitrius; N. Mockuvienė; J. Morkūnas; J. Morkus; J. Mulokas; P. Narutis; A. Naudžiūnas; K. Naudžius; dr. J. Naujokaitis; M. Naujokaitis; B. Neverauskas; P. Niehoff; J. Norton; N. Nyerges; I. Oksienė; Rev. A. Olšauskas; F. Ozerites; Rev. T. Palis; B. Paliulis; D. Pascoe; M. Paškevičius; K. Pauliukonis; K. Pažėmėnas; V. Pažiūra; G. Petkus; S. Petokas; M. Petokas; R. Petraitis; G. Petrauskas; V. Petrauskas; E. Pikelis; A. Piliponis; J. Pine; A. Pinkus; J. Prakapas; P. Pranis; P. Pretkus; G. Prišmantas; V. Prižgintas; Rev. J. Prunskis; W. Puras; Racaukas; J. Radvenienė; Fr. V. Radvina; A. Radžius; J. Raugalis; dr. V. Raulinaitienė; E. Ribokienė; V. Rociūnas; rev. A. Rubšys; J. Rumbergs; A. Ruzgas; J. Ruzgys; J. Sacoolidge; J. Sakas; dr. J. Šalna; J. Salys; A. Samolis; D. Savickas; A. Šėkas; B. Seliukas; E. Šepikienė; A. Šermukšnis; K. Šeštokas; V. Šeštokas; M. Shalins; C. Shimkus; A. Šimkus; J. Simutis; L. Simutis; E. Sinkys; B. Širvinskas; F. Skirmantas; S. Skobeika; A. Skridulis, dr. A. Sky; R. Šlepetys; V. Samilis; J. Smilga; Rev. Z. Smilga; P. Špakauskas; V. Irlikytė-Spring; M. Stankūnas; V. Stankus; M. Stark; A. Stasas; J. Stempužis; Rev. J. Steponaitis; H. Stevens; E. Stirbienė; M. Strupes; J. Stukas, PhD; O. Sumantienė; dr. D. Surantas; L. Švelnis; S. Sviderskienė; L. Tamošaitis; A. Tamošaitis; D. Templer; A. Trečiokienė; A. Tumas; P. Uknes; V. Urbonas; A. Uždavinis, V. Utara; J. Uždavinys; A. Vaičiulaitis; D. Vailokaitis; J. Vaitkus; A. Vaitkus; A. Vakselis; A. Valavičius; V. Valentin; V. Varnas; V. Vaškys; E. Veimeris; A. Venckūnienė; B. Venckuvienė; A. Vidugirienė; R. K. Vidžiūnienė; P. Vilimas; M. Vingis; Z. Viskanta; P. Visvydas; J. Vitas; J. Vitėnas; E. Wasilewski; A. Wesey; C. Zekus; V. Zelenis; B. Žemaitis; E. Žiaušys; A. Žilius; A. Žolėnas; J. Žukas.

Nuoširdžiai dėkojame visiems parėmusiems "Lietuvių Dienų" žurnalą. Atsiprašome tuos, kurių pavardes per klaidą praleidome, ir tuos, kurie bilietėlius atnešė tiesiog į pikniką *(nespėjom suregistruoti)*.

Antanas F. Skirius
Leidėjas
ir
Redakcija

AKAI • SANYO • JVC • SEIKO • TOSHIBA • CASIO • SHARP • MINOLTA • CITIZEN • SONY • NEC

Pirmoji rusų parduotuvė Los Angeles parduodanti ***STEREO — VIDEO — RADIJO — FOTO APARATUS,*** *tinkančius Sovietų Sąjungos sistemai.*

EVROPA ELECTRONICS

☐ *Esame pirmoji įstaiga Los Angeles, siunčianti siuntinius sudarytus iš mūsų krautuvėje pirktų prekių, į Lietuvą ir kitus Sovietų Sąjungos kraštus,* ***muitą apmokant čia.***

☐ *Parduodame japonų gamybos televizijos, video aparatus, telefonus, video-magnetofonus tinkančius Europos arba Amerikos sistemoms*

☐ *Tiktai pas mus gausite kvalifikuotų tarnautojų patarimus kokios prekės turi paklausą Lietuvoje*

Krautuvė atdara: kasdieną 11 — 8 v.v., sekmadieniais 12 — 5 v.v.

EVROPA ELECTRONICS
7117 SUNSET BOULEVARD, SUNSET GALERIA, HOLLYWOD, CA
Tel. : (213) 851-8401

Kampas La Brea, šalia El Pollo Loco ir Wendy's. 1 val. mašinos pastatymas veltui.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

Žurnalo ir knygų PLATINTOJAI

J. A. V-se

Boston, MA—Baltic Associates
P.O. Box 1406 GMF
Boston, MA 02205

Chicago, IL—"Patria",
2646 W. 71st St.
Chicago, IL 60629

"Gifts International"
2501 W. 71st St.
Chicago, IL 60629

Balzekas Museum
of Lithuanian Culture
6500 So. Pulaski Rd.
Chicago, IL 60629

"Sėklyčia"
2715 W. 71st Street
Chicago, IL 60629

Cleveland, Ohio— Dievo Motinos par. knygynas
64 East 226th St.
Euclid, OH 44123

Detroit, Mich.— Šv. Antano parapijos spaudos kioskas
1984 — 25th St.
Detroit, MI 48216

Los Angeles—D. Domkienė
Šv. Kazimiero par. spaudos kioskas
2718 St. George St.
Los Angeles, CA 90027

AUSTRALIJOJE

A. Kubilius
131 Crozier Ave.
Edwarston, SA 5039

K. Pocius
6-8 Eastry St.
Norwood, SA 5067

KANADOJE

V. Aušrotas
29 Sun Row Drive
Weston, Ont M9P 3H5

S. Prakapas
49 Norseman St.
Toronto, Ont. M8Z 2P7

J. Šiaučiulis
1465 Rue de Seve
Montreal, Que M4E 2A8

BALTIC BAKERY

Savininkai — ANKŲ ŠEIMA

4627 So. Hermitage, Chicago, IL 60629 Tel.: (312) LA 3-1510
ir
2616 West 69th Street, Chicago, IL 60629 Tel.: (312) 737-6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgales aukoti **TAUTOS FONDUI** savo uždaviniams vykdyti Lietuvos Laisvės Iždui — laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P. O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.

Vytautas Šeštokas — pirmininkas
Vladas Gilys programų koordinatorius
3329½ Atwater Ave., Los Angeles, CA 90039, Tel.: (213) 662-6906

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima sekmadienio rytais nuo 10:30 iki 11:00
WBMD—750 Kilocycles
Šios programos vedėjai:
Albert J. Juškus—4515 Wilmslow Rd.
Baltimore, MD 21210 Tel. 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais
9:00—10:00 val. ryto iš WCAV-FM 98
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, MA 02402
Telefonas: (508) 586-7209

CHICAGO, IL.

"Lithuanian-American Radio"
—Amerikos Lietuvių Radijo—
Sekmadieniais
nuo 7 val. iki 8 val. ryto
iš WCEV stoties 1450 AM banga
Programos vedėjai:
Anatolijus Šlutas
Anglų kalbos skyrelio:
Frances Šlutienė
2638 W. 71st St. Chicago, IL 60629
Tel.: (312) 778-2100

LIETUVOS AIDAI
Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Programos vedėja:
Kazė Brazdžionytė
511 SO. NOLTON AVE.
WILLOW SPRINGS, IL 60480
tel.: (312) 839-2511

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI
Girdima sekmadieniais 6:00-7:00 val. vak.
Stotis WCPN, banga FM 90.3

Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice
WCAR—1090 BANGA LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:

KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VAL.
WPON — 1460 AM
Pirmadieniais ir penktadieniais nuo 3-4 val. vak.

Programos ved. **Algis Zaparackas**
Bendradarbiai: Ant. Zaparackas, Algis Lapšys, Edv. Skiotys.

2222 Franklin Rd.
Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"
WRYM—840 AM

Sekmadieniais 10:30 — 11:30 ryto
Vedėjas **Alg. Dragūnevičius**
132 Wellington Dr., Farmington, CT 06032
Tel.: (203) 677-8567
Bendradarbiai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas,
Lionginas Kapeckas,
Leonas Lėtas-Adamkevičius,
išd. Algis Simonaitis.

HOT SPRINGS, ARK

LITHUANIAN BROADCASTING SPA

"LEISKIT Į TĖVYNĘ"
Girdima sekmadienio rytais
9 val. 30 min.
iš KIXT stoties, 1420 AM banga
Vedėja Salomėja Šmaižienė
204 Hilltop Drive,
Hot Springs, AR 71913
Telefonas: (501) 321-9641

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
PROGRAMOS VEDĖJAI:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

NEW JERSEY-NEW YORK

"LIETUVOS ATSIMINIMAI" radijo val.
girdima pirmadieniais nuo 8 iki 9 v. v. iš Seton Hall Universiteto stoties, **89.5 FM** banga.
"MUSIC OF LITHUANIA" programos, vedamos anglų kalba iš tos pačios stoties, girdimos pirmadieniais **nuo 7:30 iki 8 v.v.**
Dr. J. J. Stukas — direktorius,
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel.: (201) 753-5636.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto iš WNWK stoties 105.9 FM banga
ROMAS KEZYS
217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (718) 229-9134

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS
Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
stotis WZZI-FM 91.5 mc

IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIJO KLUBAS

Klubo valdyba: **Al Gečas,** pirm., **R. Kiršteinas,** vicepirm., **J. Krokytė,** sekr., **Rūta Ilgūnaitė,** išd., **L. Laukaitienė,** narė
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

"LIETUVOS PRISIMINIMAI"
Sekmadieniais — **7:15**
iki **8:00 val.** ryto
WNTY — AM 99 — Southington, CT

Vedėjas: **Antanas Paliulis**
105 Sunnyside Ave.,
Waterbury, CT 06708
Tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas **L. Stankevičius**
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q., Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Įsteigta 1951 m.
Sekmadieniais 2:00 iki 2:30 val. po pietų
iš **CHIN** stoties. **Banga 100.7 FM**
Programos vedėja:
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Dr., Toronto, Ont. M4C 5K2, CANADA
Telefonas:(416) 690-3416

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIJAS
Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

Vedėjas; **Dr. J. Gailius**
Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų

Vedėjas: **Kun. V. Kaziūnas**

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

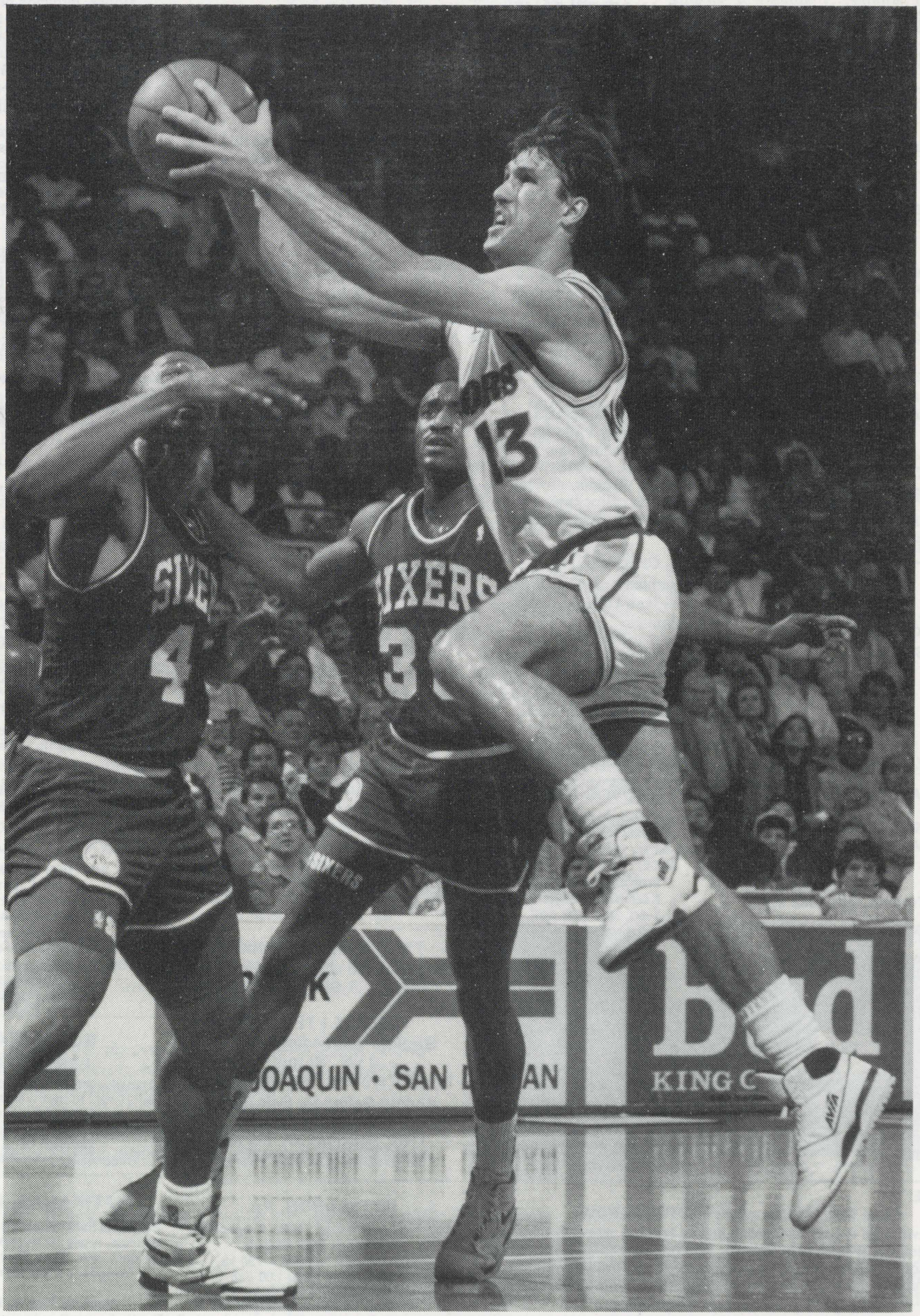
13
SIXERS
3
JOAQUIN · SAN
KING C